

Edita: Ajuntament de Barcelona.
Arxiu Municipal i Districte de Ciutat Vella.
Barcelona, febrer de 2000

© Ajuntament de Barcelona

Coordinació edició: Jordi Serchs Serra

Autor: Germà Iturrate Colomer

Fotografies: Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella.
Jordi Calafell. Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu Històric de la Ciutat.

Disseny gràfic i maquetació: Palli: Disseny i Comunicació

Correcció lingüística: Xavier Pedragosa. CNL Ciutat Vella

Impressió: Impremta Municipal

Dipòsit legal:

ISBN: 84-7609-789-1

Guia de l'Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella

Germà Iturrate i Colomer

Com a regidora de Ciutat Vella és una gran satisfacció per a mi presentar-vos aquesta publicació de l'Arxiu Municipal del Districte. Publicar aquesta guia és la voluntat de difondre i fer arribar de forma plena i entenedora tot un patrimoni col·lectiu en forma de documents del qual som dipositaris com a institució, però que pertany a tot el conjunt de la ciutadania. És posar a disposició de tothom l'accés a la memòria ordenada de la comunitat.

Passejar-se per la nostra història de la mà dels documents que hem conservat a l'Arxiu Municipal és cabussar-se en el millor transmissor d'informació històrica, científica, tècnica, administrativa, jurídica, estètica, etc. que podem trobar. Els documents arxivístics són elements individualitzats, íntims, però també reveladors del context humà de la societat que els produeix. La seva existència i caràcter, són ja un testimoni del nivell de desenvolupament de la comunitat i de la riquesa dels seus trets peculiars. El potencial comunicador dels testimonis documentals es troba estretament lligat a les publicacions com ara aquesta guia que teniu entre les vostres mans.

La guia presenta i descriu en una sedimentació gairebé física tant la documentació generada pel Consell de Districte de Ciutat Vella, com la de les entitats i associacions que conformen el teixit social del districte, projectant l'Arxiu Municipal més enllà de l'àmbit exclusivament administratiu, a la recerca d'una funció social més global. Tot això reforça el desplaçament de la idea primària d'arxiu com a lloc de conservació i custòdia de documentació, cap a una de nova que el considera un servei públic dedicat a la difusió del patrimoni cultural que atresora.

Estic plenament convençuda que aquesta publicació tindrà un ampli ressò i que es convertirà en una eina de consulta bàsica, que donarà resposta a les necessitats i inquietuds dels ciutadans i les ciutadanes interessats en el nostre patrimoni documental, en el seu passat i en la seva memòria històrica.

Katy Carreras-Moyosi

Regidora del Districte de Ciutat Vella

La Guia de l'Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella que ha elaborat en Germà Iturrate i Colomer esdevé una realització d'un incontestable valor emblemàtic, fonamentalment per dues raons. En primer lloc pel fet que fins al moment les guies que s'havien anat publicant en el marc de les col·leccions de l'Arxiu Municipal de Barcelona s'ocupaven d'arxius amb uns fons documentals que comptaven amb un percentatge remarcable de documentació que podríem qualificar d'històrica, mentre que aquesta guia descriu la documentació d'un arxiu que, tot i trobar-se inserit en un marc històric mil·lenari, la seva documentació fundacional és d'una època molt recent. En aquest sentit constitueix una mostra evident de les possibilitats de rendibilitzar la informació en aquells districtes de conformació territorial més recent.

Segonament, aquesta Guia mostra la voluntat de capitalitzar un equipament patrimonial de caràcter públic mitjançant una decidida política de captació de fons. Cal tenir present que l'Arxiu Municipal de Ciutat Vella va néixer oficialment l'any 1988 de manera que, de bon començament, el seu fons va créixer en base a la documentació administrativa generada per l'activitat del Districte en aplicació de les competències que li atorgava la descentralització municipal. Enguany, l'Arxiu ha reeixit a aplegar interessants fons patrimonials de procedència privada, fons audiovisuals, fons gràfics i cartogràfics i una remarcable hemeroteca, a banda d'impulsar una reflexió capdavantera entorn de les possibilitats didàctiques i culturals dels arxius.

Aquesta guia constitueix, doncs, el feliç maridatge entre la voluntat municipal de dotar els districtes d'uns equipaments encarregats de gestionar la integritat del patrimoni documental del seu territori i l'empenta dels arxivers de Districte per anar més enllà de la pura i simple custòdia de la documentació institucional i obrir les portes de l'arxiu a les donacions ciutadanes per tal de propiciar que esdevingui un equipament públic implicat també en la recuperació de la identitat dels distints barris que configuren l'actual Districte de Ciutat Vella.

Ramon Alberch i Fugueras

Arxiver en Cap de l'Ajuntament de Barcelona

11	Fitxa tècnica de l'Arxiu
15	L'Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella
17	Breu història de l'Arxiu
18	Història de l'equipament
23	Resum històric dels barris que integren el districte de Ciutat Vella
25	La Barceloneta
29	El Raval
33	El Gòtic
35	El Casc Antic
39	Fons i seccions
41	1. Fons municipals
41	1.1 Fons procedents de la Junta de Districte i de les àrees centrals
42	1.2 Fons dels Consells Municipals de Districte
48	2. Fons patrimonials, d'institucions i privats
49	3. Fons audiovisuals
49	3.1 Fons d'imatge fixa
50	3.2 Fons d'imatge mòbil
54	3.3 Fons sonors
55	4. Fons gràfics i cartogràfics
55	4.1 Secció de cartells
61	4.2 Secció de gràfics
62	4.3 Secció de plànols i mapes
68	5. Biblioteca Auxiliar
69	6. Hemeroteca
69	6.1 Publicacions periòdiques
73	6.2 Publicacions especialitzades
73	6.2.1 Publicacions tècniques d'història
73	6.2.2 Publicacions tècniques d'arxivística
75	6.2.3 Publicacions oficials

75	6.3 Hemeroteca de buidats de premsa diària
75	6.3.1 Buidats de premsa d'informació general sobre Ciutat Vella (1989-1999)
77	6.3.2 Buidats de premsa d'informació general d'interès (1989-1999)
77	6.3.3 Buidats de premsa d'arxivística
77	6.3.4 Buidats sobre funció cultural de l'arxiu
78	6.4 Literatura grisa
79	Objectes d'interès històric dipositats a l'arxiu
83	Altres fons documentals d'interès
87	Col·laboracions i publicacions de l'Arxiu
91	Bibliografia bàsica sobre de Ciutat Vella
93	Ciutat Vella com a centre històric
94	Tractament específic de Ciutat Vella
95	La Barceloneta
96	El Casc Antic
97	El Gòtic
98	El Raval

Fitxa tècnica de l'Arxiu

Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella (AMDCV)**Adreça**

c/ dels Àngels, s/n
08001 Barcelona

Telèfon

93 443 22 65

Fax

93 443 22 65

Correu Electrònic

amdcv@mail.bcn.es
<http://www.bcn.es/arxiu/ciutatvella>

Horari d'atenció al públic

De dilluns a divendres: 9.00-14.00 hores.

De dilluns a dijous: 16.00-18.30 hores.

Accessos

Bus: línies 9, 14, 16, 17, 18, 24, 38, 41, 55 66 i 141

Metro: línia 1 i línia 3 (Pl. de Catalunya)

Ferrocarrils de la Generalitat (Pl. de Catalunya)

RENFE (Pl. de Catalunya)

Serveis

Sala de consulta del fons documental

Biblioteca auxiliar

Servei d'informació i documentació

Assessorament i suport adreçats a les iniciatives d'investigació i recerca

Dinamització i difusió cultural

Visites comentades: escoles i grups organitzats

Servei de préstec

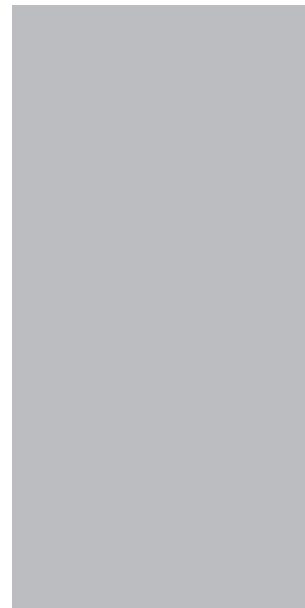
Servei de reprografia

Fons totals (any 1999)

Fons documentals	960 metres lineals
Fons audiovisuals	10.024 unitats documentals
Fons gràfics, plànols i cartografia	3.394 unitats documentals
Biblioteca	1.228 volums
Hemeroteca	145 títols

Sala de consultes
de l'AMDCV.

**L'Arxiu Municipal
del Districte
de Ciutat Vella**

Breu història de l'Arxiu

La història de l'Arxiu Municipal de Ciutat Vella és recent. Trobem els seus orígens l'any 1980, quan sorgeix l'experiència del Centre de Documentació i Estudis que portarà a la iniciativa de crear un Arxiu Històric del Raval.

La història de Ciutat Vella ha estat sempre estretament lligada amb la de Barcelona i es confon amb la d'aquesta com a part del nucli de la ciutat entre muralles. Per aquest motiu les seves característiques diferencials han estat i són gairebé desconegudes pels seus propis habitants i per la resta de la ciutadania. A finals dels anys setanta a Ciutat Vella es concentra la quasi totalitat d'equipaments de ciutat (museus, arxius, biblioteques, etc.), però no hi ha un equipament cultural municipal destinat a la població del barri. És en aquesta situació quan sorgeix l'experiència de l'Arxiu Històric del Raval. A l'any 1980 membres de l'Associació de Veïns presenten un llibre sobre la història del Raval: *El Raval. Història d'un barri...* (vegeu l'apartat Bibliografia). En l'acte de presentació de la publicació sorgeix la iniciativa per part d'un grup de veïns del barri de crear l'Arxiu Històric del Raval. La manca d'un local on començar a reunir la documentació i poder treballar fa que s'iniciïn negociacions amb el Consell Municipal del Districte, el qual cedirà un petit local a la mateixa seu del Consell (carrer Bonsuccés, 3).

L'Arxiu proposava recollir tota la documentació antiga o actual sobre el barri del Raval a partir dels veïns i endegar estudis i investigacions sobre el barri, realitzar exposicions i activitats de divulgació i sensibilització sobre el patrimoni i la història, tot creant un corrent d'opinió favorable entre la població dels distints barris. A partir de la recollida de material documental i la col·laboració dels veïns i entitats del barri, es van realitzar tot un seguit d'activitats: exposicions a la Capella de Sant Llàtzer: *Del Padró a l'Hospitalet*, i conjuntament amb l'Associació de Venedors del Mercat de la Boqueria: *El Mercat de la Boqueria*; Un cicle de xerrades (*La maçoneria al Raval*, *El Carnaval*, *El teatre al Raval*); Publicacions com *L'Hospital de Sant Llàtzer. Notes històriques. El Mercat de la Boqueria*, etc. Totes aquestes activitats van comptar amb el suport econòmic del Consell Municipal del Districte i la Caixa de Pensions.

Es van establir relacions amb l'Institut Municipal d'Història, col·laborant en la 1a Trobada dels Arxius Històrics dels barris de Barcelona. També es mantingueren converses amb el Museu d'Història de la Ciutat per reeditar publicacions exhaurides i ela-

borar uns materials didàctics sobre la història del Raval dirigits a les escoles del districte. Va haver-hi relació amb la Universitat Autònoma de Barcelona, i en concret amb el Departament de Geografia per organitzar tot un seguit d'itineraris pel barri dirigits als alumnes universitaris.

Posteriorment l'Arxiu es trallà a mitjan anys vuitanta a un despatx del Centre de Serveis Socials Erasme Janer (carrer Erasme Janer, 8). Els fons documentals recollits comencaren a tenir un valor històric important: un fons fotogràfic amb 300 unitats documentals; una hemeroteca amb nombroses publicacions de les entitats del barri; un fons d'urbanisme amb un volum considerable de fitxes de treball i de plànols parcel·lars de les antigues fàbriques del Districte; etc. L'experiència desenvolupada per l'Arxiu Històric del Raval va omplir un buit en un Districte on hi havien greus mancances culturals a nivell de barri, malgrat la coexistència dels grans equipaments de ciutat, i en la recuperació de la seva història i de la identitat dels seus habitants.

El relleu d'aquesta iniciativa pren forma el gener de 1989 amb la creació de l'Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella i la seva corresponent plaça d'arxiver. El juny de 1990 es crea el Nucli Orgànic d'Arxiu i Biblioteca. La plantilla actual està formada per 1 tècnic superior, 1 tècnic mitjà i 1 auxiliar administratiu. Totes aquestes mesures legals arranquen amb el *Projecte d'Ordenació d'Arxius* de l'any 1988 que senta el marc normatiu posterior: *Les normes reguladores de l'organització i funcionament del sistema municipal d'arxius* (Decret d'Alcaldia, de 10 de desembre de 1990), que es desenvoluparan en l'apartat d'arxius de districte en la *Instrucció relativa als arxius municipals de districte* (Decret d'Alcaldia de 2 de juliol de 1991).

Entre les funcions de l'Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella hi ha les de conservar, classificar, ordenar i fer accessible la documentació de la qual se li hagi confiat la custòdia; recuperar el patrimoni documental generat per entitats, associacions i institucions del seu entorn territorial; satisfer la necessitat d'informació o documentació sobre qualsevol tema del seu àmbit d'actuació, i promoure i difondre el coneixement de l'entorn per tal de fomentar-ne la defensa i enriquiment.

Història de l'equipament

El primer estatge, provisional, de l'Arxiu Municipal, a l'any 1989, fou un entresòl dessaborit a la plaça Bonsuccés, 6, en un edifici de la constructora Nuñez i Navarro. Aquest indret fou en el seu temps l'antic edifici de Correus a Barcelona, i posteriorment

Seu nova de l'AMDCV al carrer del Àngels s/n.

dependències dels magatzems El Siglo. Era un local de 70 m² a la mateixa plaça de la seu del Districte. La infraestructura estava dotada amb 250 m/l de prestatgeria i accessoris auxiliars per dur a terme el servei. L'espai comptava amb un dipòsit per a la conservació dels documents i sala de consultes per a l'ús dels investigadors i usuaris. En poc més de tres anys l'equipament restà obsolet i a mitjan 1993 per motius de manca d'espai l'Arxiu es trallà a la que és ara l'actual seu, l'antic Convent del Àngels, al carrer del mateix nom.

L'espai que delimita l'antic Convent dels Àngels ha estat ocupat aquests últims anys per tota una sèrie d'equipaments d'ús social: la seu de l'Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella, la guarderia infantil Canigó, el casal d'avis Josep Tarradellas, la plaça pública de les Caramelles, part de les dependències del Museu d'Art Contemporani, així com una sèrie d'habitatges de promoció pública. Però, per arribar a la situació actual, el Convent dels Àngels ha tingut una història complexa i atapeïda de fets que caldria esmentar de forma breu.

L'origen del Convent del Àngels el trobem en la comunitat de religioses de l'orde de la Penitència de Sant Domènec (terciàries dominicanes), que l'any 1497 arribaren a Barcelona procedents de Caldes de Montbui. El Consell de Cent els cedí una

petita capella dedicada a Nostra Senyora dels Àngels, fora muralles, a la zona que posteriorment va ocupar la Ciutadella. L'existència d'aquesta capella és documentada des de l'any 1473. Per la manca de seguretat de l'emplaçament i per evitar, per qüestions estratègiques, un nou convent fora muralles (cal pensar en l'obstacle que representava l'edificació per a la defensa de Barcelona en cas de conflicte), les obres del futur convent hagueren d'aturar-se a mitjan segle XVI. El Consell de Cent, com a contrapartida, autoritzà l'any 1561 el trasllat de la comunitat al Raval. El Raval estava emmurallat per l'últim cinturó de fortificacions, on avui hi ha les rondes, realitzat per Pere el Cerimoniós durant la segona meitat del segle XIV. El Raval es caracteritzava aquells anys per una gran presència d'edificis religiosos. Aquest fet era propiciat per les baixes expectatives de creixement de la ciutat (crisi econòmica, epidèmies, davallades demogràfiques, etc.), que deixen una gran quantitat de sòl disponible dins de les muralles, aprofitat ràpidament per les institucions religioses (hospitals, convents, asils, etc.).

Les monges dominicanes arribades al Raval s'instal·laren en una casa del carrer de Mossèn Borra (avui Elisabets), que ja havia estat ocupada per altres ordes, mentre esperaven rebre el permís i es fan les obres per construir un convent on es trobava una emita del segle XV coneguda com el Peu de la Creu. El 4 d'abril de 1562 se'n posà la primera pedra, i el maig de 1566 el temple va ser acabat i consagrat. El convent, d'estil gòtic tardà, estava emmarcat pels avui carrers de Ferlandina, els Àngels i el Peu de la Creu. En el moment de la inauguració comptava amb una església obra de Bartomeu Roig, de tradició gòtica, encara que ens trobem ja en ple segle XVI. Contenia també, el capítol (sala on es reuneixen en assemblea les comunitats per prendre acords pertinents als seus interessos) i el dormidor. L'església té una nau única de cinc trams, capelles laterals entre contraforts i absis poligonal. La façana és simple amb un portal renaixentista. L'any 1569, el bisbe Joan Jubí encarregà el acondicionament del Sant Sepulcre fet en guix dins de la capella del Peu de la Creu, annexa a l'església conventual, també del segle XVI amb addicions renaixentistes purament ornamentals. La capella també conté el pòrtic renaixentista més important d'aquest estil que conserva la ciutat de Barcelona. El conjunt es completa amb tres sales voltades d'ogives amb claus decorades. La resta del convent (la façana que dona al carrer dels Àngels) és de línies molt sobries en les quals trobem molt poques obertures. Cal destacar-ne una porta del segle XVI (avui entrada de la Guarderia Municipal Canigó), amb un escrit i un relleu que representa l'Àngel de la Guarda.

Reprement els fets històrics, podem dir que durant la revolta del Corpus de Sang de l'any 1640 el convent se salvà dels avalots, però es cremà un palau del costat, propietat del marquès de Vilafranca. L'any 1799, per qüestions crematístiques, la comunitat féu construir dues cases d'habitatges per obtenir una rendibilitat econòmica a través del lloguer d'aquestes. Durant el segle XIX les monges van ser exclaustresades dues vegades. La primera, l'any 1814, per quatre mesos, com a conseqüència de la pressió dels francesos durant l'ocupació de Barcelona pels exèrcits del Primer Imperi francès. La segona, l'any 1836, quan van haver de marxar a causa de la desamortització de Mendizábal. Durant els deu anys d'absència de les monges les dependències del convent van ser utilitzades com a casa de correcció municipal.

Amb la reforma de 1868, l'església començà a funcionar com a parròquia de Sant Antoni Abat i Nostra Senyora dels Àngels. L'any 1869 s'allotjaren en el convent, durant cinc anys, les monges dominicanes que provenien del monestir de Montsió (situat a la plaça de Santa Anna, l'actual Portal de l'Àngel, traslladat a la Rambla de Catalunya l'any 1888). L'any 1888, les monges demanaren permís per vendre part del convent per arreglar la façana de l'església i treure les servituds de la casa del capellà. Fou en aquest any quan un pla d'urbanització de la ciutat de Barcelona afectà el convent. La comunitat es vengué el convent a Damià Mateu l'any 1906, i començà el trasllat a Pedralbes, encara que l'església mantingué la seva funció parroquial durant 25 anys més, per una moratòria acordada amb el bisbat de Barcelona. Miraculosament l'església se salvà de ser cremada durant la Setmana Tràgica, l'any 1909. Definitivament l'any 1924 passà a formar part del magatzem de ferros i dels tallers de cotxes de La Hispano Suïssa arran de la venda esmentada a Damià Mateu.

Actualment se'n conserva la major part de les construccions, encara que estan molt deteriorades. L'execució descuidada de les obres del convent al llarg del temps, la baixa qualitat dels materials, unides a la contínua explotació dels seus béns, van anar provocant un detriment de l'estat de la construcció, que la va fer arribar a mitjan anys setanta del nostre segle molt malmesa. Malgrat això, l'any 1987 passà a formar part del Catàleg de Patrimoni Arquitectònic Històric-artístic de la Ciutat de Barcelona. L'any 1978, l'Ajuntament de Barcelona, per acord de la Comissió Municipal Executiva, n'aprovà la compra. L'Ajuntament també féu enderrocar, a començaments dels anys vuitanta, construccions auxiliars, i convertí en espais públics l'Hort de les Monges i l'antic claustre. A mitjan anys vuitanta es realitzà un

projecte d'abast general, anomenat *Del Liceu al Seminari*, obra de l'arquitecte Lluís Clotet, que preveia una intervenció puntual sobre el convent a càrrec dels arquitectes Carlos Diaz i Oscar Tusquets, on se'n planifica parcialment la remodelació. El projecte, fet a mitges, proposava una actuació urbanística amb la creació d'una gran plaça (la de les Caramelles), la restauració del convent i la creació d'un edifici pantalla nou (el dels habitatges socials) i un altre per a equipaments culturals que fes forma de te amb la nau gòtica.

L'actual nova seu de l'Arxiu ocupa l'antic noviciat del Convent dels Àngels, com a part del projecte de recuperació dels espais d'aquest. Realitzat per l'arquitecte municipal Jordi Fargas i Soler, compta amb una superfície construïda de 200 m², de manera que disposa d'un dipòsit documental equipat amb prestatgeries compactes (774 m/l) i fixes (184 m/l) amb una capacitat total de 958 m/l, una sala d'atenció amb 10 punts de lectura, un taller de rebuda i classificació de la documentació i un espai d'administració.

Dipòsit de documentació
de l'AMDCV.

Resum històric dels barris que integren el Districte de Ciutat Vella

Ciutat Vella és el Districte I^r de Barcelona. Amb 4.3 Km² i 84.000 habitants (1998), és el districte de Barcelona que es correspon geogràficament amb el centre històric. Parlar de Ciutat Vella és parlar de la història de Barcelona. Una història que es condensarà en una ciutat que visqué emmurallada fins a l'any 1859 i que avui resta encerclada per l'avinguda del Paral·lel, les Rondes, el carrer Pelai, el passeig de Lluís Companys i el parc de la Ciutadella. Formada per causes administratives per quatre grans barris que n'atresoren molts d'altres d'històrics amb una forta personalitat i homogeneïtat pròpies, al sud hi trobem la Barceloneta, el barri més jove, creat a mitjan segle XVIII amb l'excusa de real·lotjar els desplaçats de la Ribera per la construcció de la Ciutadella; a ponent, el Raval, nascut a partir dels camins rurals extramurs de la ciutat, que serà el bressol de la revolució industrial al segle XIX; en el centre, el Gòtic, la manifestació urbana més antiga de Barcelona; i, en darrer terme, a llevant, el Casc Antic, l'extensió medieval de la ciutat.

El territori urbà de Ciutat Vella, com a espai social històricament produït, és un gran marc de tensions i conflictes (estructurals, relacionals, etc.). La societat recrea el seu espai sobre la base d'un espai concret donat anomenat Ciutat Vella, heretat del passat. Les relacions existents no s'entenen sense interrelacionar l'aportació del passat amb les actuacions presents. La llarga permanència de Ciutat Vella intramurs configura una realitat de mínims airejaments i perspectives. Una vegada alliberada d'aquest cinturó físic i psicològic es veurà sotmesa a processos de degradació permanents fins a la segona meitat dels anys setanta, quan el *desarrollismo* s'esgota i el model municipal autoritari dóna pas al procés de democratització de la societat. La combinació d'aquests dos últims factors consolida les bases per a una política de regeneració urbana duta a terme a Ciutat Vella els darrers vint anys, durant els quals les velles i sistemàtiques operacions de demolició i substitució han evolucionat per convertir-se en intervencions de conservació i rehabilitació.

La Barceloneta

El territori de forma triangular on s'ubica la Barceloneta està situat a l'extrem sud-est de la ciutat de Barcelona, i té una superfície d'unes 71 ha. El barri es va assentar sobre els terrenys guanyats al mar, des del segle XV quan fou construït l'espigó del port (el 1474) i es va generar una lenta sedimentació de terres i sorres provinents del Besòs i del litoral adjacent, que van començar a formar una llengua de terra als voltants de l'illa de Maïans, situada aproximadament on estan actualment les

instal·lacions de l'estació de França. A poc a poc aquest terrenys van anar prenent la configuració que serviria de base al desenvolupament urbà iniciat el segle XVIII.

Els precedent més immediat de construcció del barri de la Barceloneta és el projecte del capità general Marqués de Castel Rodrigo, que el 3 d'octubre de 1718 feia públic un ban pel qual va determinar la creació del "Barrio de la Playa", a fi d'allotjar els ciutadans que havien vist enderrocades les seves cases amb motiu de la construcció de la Ciutadella al barri de la Ribera. Aquest projecte de Castel-Rodrigo, iniciat el 1715, fou encarregat a l'autor del de la Ciutadella, l'enginyer militar Prósper Verboom. Si bé desconeixem les característiques del plànol, se sap que les cases havien de ser uniformes quant a llargada, amplada i elevació, que n'hi havia de dues categories, els materials de construcció que s'havien d'emprar i alguns altres detalls. La intencionalitat política del projecte era evident: es dirigia sobretot cap als habitants respresaliats del barri de la Ribera, tan combatius durant el setge borbònic de la ciutat, que culminà l'11 de setembre de 1714, i tan afectats després per l'obra de la Ciutadella.

Fou per iniciativa del llavors capità general, el marquès de la Mina, que l'enginyer militar Juan Martín Cermeno començà el 1749 un nou i definitiu projecte que respongués de forma modèlica a un complex conjunt de necessitats: per una banda, acabar amb la desorganització de les construccions de l'Arenal i afrontar l'escassetat d'habitatges a la Barcelona emmurallada, provocada per l'increment constant de la població; calia també preveure, sens dubte, la insuficiència del port medieval i de les seves instal·lacions, palesa per la reactivació del comerç, i també tenir el control militar de la població assentada en un solar d'immillorable posició estratègica. És curiós constatar que la documentació de l'època parla de la necessitat de construcció del nou barri com a compensació per l'enderrocament de les cases de la Ribera; si bé aquesta motivació no havia estat oblidada, apareix citada de forma secundària.

Al projecte s'hi preveia una àmplia urbanització d'esquema octogonal, composta per quinze carrers paral·lels al port, de vuit vares d'ample (de 7,5 m), creuats per uns altres tres transversals de nou vares (de 9,3 m). Les cases, de planta baixa i pis i destinades, en principi, a una sola família, en règim de propietat, eren uniformes quant a les dimensions (un solar de nou vares de quadre, és a dir 8,4 per 8,4 m, i set vares d'alçària total per a la construcció), materials, distribució i també en la seva decoració externa. Estaven alineades en illes rectangulars extremadament allargades i estretes.

Un dels pocs exemples que resten dempeus dels primers "quarts de casa" de la Barceloneta.

La construcció de la Barceloneta, dirigida pel també enginyer de l'exèrcit Francisco Paredes segons el projecte de Juan Martín Cermeno, ha estat considerada com un dels millors exemples de l'urbanisme barroc peninsular. Si bé l'orientació dels rectilinis carrers i la tipologia de les construccions responia a la necessitat del control militar des de la Ciutadella sobre el nou barri i també sobre el port, la voluntat de lluitar contra la insalubritat natural d'aquells terrenys i de fer-los habitables hi era present quan s'assegurava la plena insolació del carrers mitjançant la mínima alçària de les cases -planta i pis-, i quan l'estretor de les illes de cases rectangulars, construïdes amb orientació nord-sud, a resguard del vents de llevant, permetia que totes les habitacions tinguessin finestres a l'exterior i per tant ventilació creuada entre les dues façanes.

Fins a mitjan segle XIX, la Barceloneta era encara un barri on les activitats dels seus habitants es relacionaven essencialment amb el mar: la pesca, les activitats portuàries, la construcció de vaixells de vela i la fabricació i venda dels seus aparellaments continuaven donant vida al barri i a bona part de la seva gent. L'any 1846 l'Ajuntament de Barcelona va publicar un edicte que prohibia la instal·lació d'indústries noves amb màquines de vapor dins del recinte emmurallat a causa de la perillositat que representaven per als ciutadans. Moltes de les que ja existien i les de nova creació es van haver de traslladar i edificar a les poblacions més properes, fora de les muralles: Sants, Gràcia, el Poblenou i la Barceloneta. Ve ser, doncs, a partir de la quarta dècada del segle

XIX quan la industrialització va començar a penetrar al barri. Les condicions que la Barceloneta oferia eren prou atractives. La seva proximitat al port, facilitant la càrrega de la maquinària pesant i la descàrrega de les matèries primeres, l'espai edificable de què disposava, i des de 1848 l'estació del ferrocarril de Mataró sota el Portal de Mar, eren elements que els industrials devien tenir en compte a l'hora d'establir-s'hi.

El 1841 la Barceloneta era ja segona població metal·lúrgica de Catalunya després de Barcelona amb les diverses foneries i sobretot els tallers Nueva Vulcano (1836) acabats de crear. Així mateix, amb la instal·lació del primer gasòmetre (1840) que havia obtingut la concessió de l'enllumenat de la ciutat, neixia a la Barceloneta la seva segona especialització industrial: la producció de gas. Durant la segona meitat del segle XIX, l'assentament d'importants indústries del metall (el 1849 els tallers Alexander i el 1855 la Maquinista Terrestre i Marítima) va anar confirmant el procés iniciat.

Des de finals del segle XIX, els espais industrials de la Barceloneta havien quedat ben definits en l'especialització dels seus grans establiments: la metal·lúrgia, el gas i les construccions navals. S'arribà l'hora en què s'imposà l'abandó del vapor i l'ús de noves fonts d'energia (motors de gas, motors d'explosió, generadors d'electricitat). De tota manera, ja des dels anys vint del segle XX, s'inicià un procés de desaparició dels grans establiments industrials al barri, procés en el qual incidiren factors tals com l'augment de la competència i la falta d'un capital més poderós per generar expansió. Les empreses que es mantingueren, Maquinista Terrestre, Catalana de Gas, Ciervo, Nueva Vulcano, foren objecte de destrosses i noves formes d'organització (col·lectivitzacions) durant la Guerra Civil del 1936-1939, després recuperaren lentament els seus ritmes, en un país on l'expansió industrial no es pogué clarament observar fins als anys seixanta. A partir de mitjan segle XX es pogué observar al barri la implantació d'altres sectors industrials, però aquest cop sota forma de petits establiments que aprofitaven els baixos de les cases (superfícies d'entre 130 i 140 m²), o que llogaven alguns edificis d'antigues instal·lacions industrials (Kolster Ibèrica llogà unes naus a la Maquinista Terrestre desmantellada, Poli Rub nasqué en els antics locals de Ciervo al carrer Ginebra, etc.); es tractà sobretot de tallers de fusteria i construcció de mobles, impremtes, petites fàbriques de productes químics (avui especialment de plàstics), tallers de joieria i rellotgeria, tallers de confecció, locals per a paletes i constructors, etc. Les grans naus industrials han estat substituïdes per petits tallers on es practiquen les especialitats més diver-

ses: construccions metàl·liques, de maquinària elèctrica i mecànica, reparacions d'automòbils, de ràdios, de televisors. La gran indústria ha desaparegut de la Barceloneta. Els canvis esmentats que es van anar produint durant la segona meitat del segle XX es degueren a causes com l'aprofitament per a l'habitatge d'un barri necessari per a una ciutat en creixement, i que per mor de la seva gran densificació només podia oferir l'escassa superfície dels baixos de les cases a una indústria encara urbana i de poca inversió.

Des de l'enderrocament de les muralles de Barcelona i especialment amb la creació de dues línies de tramvies (després de 1870) que enllaçaven el centre de la ciutat amb els banys (línies Astillero i Orientales), la Barceloneta industrial i portuària s'havia transformat també en el balneari de la ciutat. A més, durant l'estiu, s'omplia de banyistes barcelonins que venien a gaudir del mar i del bon peix servit a les barraques de menjar i beure de la platja. D'aquí arranxa la manifesta terciarització dels seus serveis de finals del segle XX (hosteleria, oci, etc.).

El Raval

Abans del segle XIV el barri del Raval era només un camp obert amb terres cultivades que abastaven la ciutat de Barcelona. Si ens remuntem fins a la Barcelona romana, hi podem trobar camins veïnals que prefiguren la seva posterior formació. El monestir de Sant Pau del Camp fou el primer nucli important del Raval, anterior al segle X, al voltant del qual existí una petita vila medieval vinculada al monestir. El creixement de Barcelona configurarà el Raval en l'espai que pren forma de diamant entre el segon cinturó de muralles (Jaume I, 1268, la Rambla) i el tercer i darrer cinturó (Pere III el Cerimoniós, 1348, les rondes i avinguda del Paral·lel). Per explicar les raons d'aquestes construccions tan properes en el temps, cal situar Barcelona en una forta expansió econòmica i social. El Raval estava situat als marges dels camins principals: el portal dels Tallers, per on els pagesos entraven les mercaderies per als mercats de Barcelona; el portal de Sant Antoni, l'accés més important de la ciutat, i la porta de Santa Madrona, al costat de les Drassanes, l'única que encara resta en peu. La ciutat de Barcelona es trobà ofegada per les muralles de Jaume I, i calgué assegurar les expectatives de creixement urbà. D'altra banda, existia la tendència general a moltes ciutats de l'època, d'encerclar dins de les muralles la suficient extensió de terreny per preveure la subsistència dels seus habitants en temps de guerres i setges. Un altre motiu de la nova construcció fou la necessitat de localitzar fora del nucli urbà els establiments, serveis i activitats més molestes o poc recoma-

nables. A finals del segle XIV i començaments del XV, a causa de les dificultats econòmiques (el comerç marítim es desplaçava cap a l'Atlàntic), polítiques (Barcelona s'arruïnà amb la guerra contra Joan II) i socials (davallada demogràfica per pestes i epidèmies), paralitzaren el creixement del Raval, que restà com a zona d'activitat bàsicament agrícola.

Entre el segle XV i la desamortització de Mendizàbal l'any 1837, el Raval es caracteritzà per la pèrdua progressiva de la seva personalitat rural per convertir-se en "terra de convents". La frustrades expectatives de creixement del barri van deixar dins de les muralles una gran quantitat de sòl edificable, donant peu a la instal·lació d'ordes religiosos en el marc de la Contrareforma impulsada pel concili de Trento (1543-1563). A començaments del segle XVIII es produí un inici d'urbanització, i les indústries començaren a intercanviar-se enmig d'horts, convents i cases gremials. La prohibició de 1718 d'importar teixits estampats de l'estranger, afavorí l'aparició d'una indústria manufacturera en la qual s'abocaren els excedents econòmics que generaven el comerç agrícola i el de l'aiguadent. Entre 1770 i 1840 es dugué a terme la industrialització definitiva del barri del Raval. A partir de la segona meitat del set-cents hi van començar a aparèixer nous carrers amb fàbriques i habitatges per als treballadors. Desaparegueren les cases gremials o se subdividiren en múltiples habitatges de lloguer per recollir els nombrosos camperols que fugien de la fam del camp (crisi agrícola de 1765-1766) cercant en la indústria de Barcelona la prosperitat que la terra no els donava. El creixement demogràfic del Raval i el desenvolupament de les fàbriques són dos fenòmens íntimament relacionats. Els treballadors de les fàbriques van quedar-se al Raval a viure a prop de la feina. El Raval es convertí en el barri europeu més dens i es va voler aprofitar fins a l'últim metre quadrat edificable. Entre els anys 1783 i 1785, s'instal·la l'industrial Erasme Gònima al barri, i hi aixecà la fàbrica de teixits, filats i estampats més gran del seu temps, que merescué la visita l'any 1802 de Carles IV.

Les jornades dels obrers eren de dotze a tretze hores (de les cinc del matí a les vuit del vespre), amb lleus descansos. Al primer quart del segle XIX les fàbriques visqueren els seus moments més importants. L'any 1829, segons el Padró de Fabricants, al Raval hi havia 74 fabricants tèxtils (2.443 telers i 657 màquines de filar). D'entre aquestes fàbriques destacava la instal·lada al carrer Tallers: Bonaplata. Tenia entre 600 i 700 treballadors, era de les més grans del seu temps, i la primera moguda pel vapor; d'aquí vingué el seu nom popular i pel qual era coneguda per tots: "El Vapor". La culminació de tot aquest

procés va ser la instal·lació industrial coneguda per casa-fàbrica, on coincidien les seves grans dimensions, la seva representativitat institucional i la residència particular del fabricant. Aquest és el cas de la formació de l'Espanya Industrial l'any 1839 al carrer Riereta, en què s'unificaren altres fàbriques més petites que la propietat ja tenia al barri. D'entre les raons que duïen a instal·lar les fàbriques al Raval, se'n destaquen dues: la primera és que era l'únic lloc dins de les muralles on es podien edificar construccions grans, i la segona, que la inestabilitat política (carlisme, bandolerisme) feia poc atractiu establir indústries en altres contrades, que a més a més eren lluny de la sortida natural que donava Barcelona com a ciutat portuària.

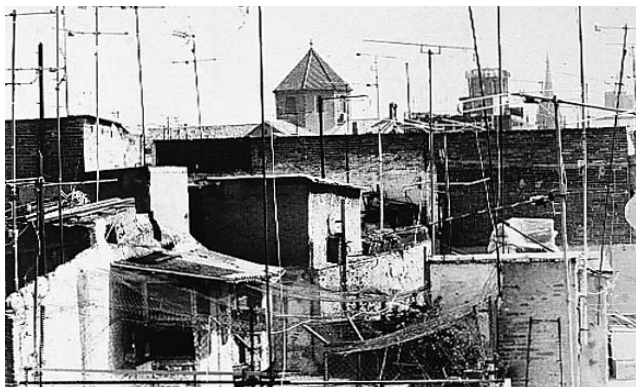
El descontentament per les condicions de vida i treball al barri arribà a una situació crítica l'estiu de 1855. Les empreses mantenien el sous baixos, s'havien tancat una setmana les fàbriques com a demostració de força, les associacions obreres eren perseguides i la sopa de caritat que es repartia entre els aturats i la gent pobre havia estat suprimida. El 2 de juliol esclatà una vaga sota la consigna general del dret a l'associació i la jornada laboral de deu hores.

La muralla que protegia el barri del Raval (avinguda del Paral·lel i rondes de Sant Pau i Sant Antoni) va sobreviure fins a la Revolució de 1854. Les revoltes obreres contra les modernes mecanitzacions i diverses epidèmies de còlera feren prendre la decisió d'enderrocar les muralles l'any 1859 i permetre l'expansió urbana i industrial fora d'un nucli urbà insalubre i fàcilment controlable per un moviment obrer que començava a organitzar-se. L'èxode empresarial de les indústries del Raval cap al Pla de Barcelona s'inicià a començaments dels anys seixanta: Batlló, Muntades, Juncadella, Bernardí Martorell i una llarga llista de fabricants sortien del barri seguint les teories higienistes d'Ildefons Cerdà. La trama urbana del Raval que fou desenvolupada seguint uns interessos econòmics molt concrets, començà a ser vorejada. En el nou model de ciutat, el Raval ocupà una situació perifèrica com a barri residencial obrer. El Raval, el tradicional barri industrial de la Barcelona del segle XIX, va continuar tenint, a començaments del segle XX, una composició social eminentment obrera. Els moviments obrers del barri van assolir una importància que ultrapassà les seves fronteres. L'any 1870 se celebra en el desaparegut carrer Montserrat (Teatre Circ Barcelonès) el I Congrés Obrer Espanyol; l'any 1871 el principal sindicat català de l'època, el tèxtil, Les tres classes del Vapor, que tenia seu al carrer de la Cera, s'adherí a la Primera Internacional; l'any 1888 del carrer Tallers, 29 sortí la convo-

catòria per reunir a tots els delegats del l'Estat espanyol per fundar la UGT en el mateix barri (teatre Jovellanos).

El Raval va anar convertint-se cada vegada més en un barri d'habitatges per a les classes amb menys poder adquisitiu, entre les quals els immigrants (vinguts sobretot en els anys de les exposicions universals de 1888 i 1929), que n'eren una part destacada. Aquesta extracció proletària va jugar un paper destacat durant la Setmana Tràgica (26 - 31 de juliol de 1909), durant la qual el Raval va ser un dels principals escenaris de la crema de convents (els Escolapis, Sant Pau del Camp, les Jerònimes, Sant Antoni Abat, la Nativitat, Santa Madrona, etc.) i de l'enfrontament del poble i l'exèrcit.

L'amuntegament humà, una xarxa viària estreta i tortuosa, la proximitat del port, i la dedicació de molts immobles a bars, sales d'espectacles i cases de tolerància, acabaren configurant una zona al sud del Raval que cap a l'any 1925 el periodista Àngel Marsà batejà amb el nom de Barri Xinès. La Guerra Civil de 1935-1939 i el franquisme 1939-1975 donaren un gir a aquell món. Les destruccions de la guerra i la misèria de la post-guerra acabaren amb a la vida nocturna del barri, procés que fou acabat amb el decret de tancament de les cases de prostitució l'any 1956.

L'amuntegament humà del Raval provoca el fenomen del barraquisme vertical.

Les primeres veus per a la millora del barri sorgiren als anys trenta durant la Segona República 1931-1936, amb les propostes dels arquitectes del GATCPAC. El pla Macià donava solucions racionalistes i integrades als problemes del barri. Però foren les bombes de la Guerra Civil les que feren els primers sanejaments urbanístics traumàtics al sud del Raval (avinguda García Morato, avui avinguda Drassanes). Durant els anys vui-

tanta del segle XX l'Administració impulsà una decidida política de reformes i rehabilitació d'habitatges, d'obertura d'espais i creació d'equipaments per a la comunitat, que va anar deixant en segon terme el nom de Barri Xino per recuperar la denominació històrica del Raval.

El Gòtic

El barri Gòtic és el nucli més antic de la ciutat i el seu centre històric. Primer entorn monumental del país, és on es troba la major densitat d'edificis i carrers amb significació històrica de la ciutat. Ha assumit al llarg dels segles fins avui en dia, el paper de centre de representació política i institucional. A tot això, cal afegir-hi l'existència d'un gran centre de comerç especialitzat de la ciutat amb un conjunt de botigues i activitats comercials únic a Catalunya. El Gòtic està delimitat per la Rambla i la Via Laietana entre la plaça Catalunya i el passeig de Colom. Aquest territori tan heterogeni està compost per diferents àrees o barris històrics que mantenen la seva pròpia personalitat: el Call (l'antic barri dels jueus); Sant Just i Pastor i Santa Maria del Pi (noms de dues esglésies gòtiques prou conegudes); el barri de la Catedral i/o la plaça Nova; Santa Anna, (la zona antiga al sud de la plaça Catalunya); el carrer Ample i/o el barri de la Mercè (al sud del barri tocant a mar); el Palau (en referència al Palau Reial Menor, enderrocat a mitjan segle XIX per donar lloc a una nova urbanització).

El seu nom actual de Gòtic fou un invent d'arquitectes municipals de la Dictadura de Primo de Ribera als anys vint del segle XX. Com a mostra d'això, tenim el pont del carrer del Bisbe, un "gòtic" de l'any 1928 construït per Joan Rubió i Bellver. Als anys cinquanta Adolf Florensa realitzà un programa d'intervencions que es caracteritzava per la concentració i les falses restauracions d'edificis de caràcter històric i artístic. El barri es convertí en un "parc temàtic" on es reedificaren construccions d'altres indrets i s'afegiren elements aliens per donar una cohesió estètica a tot el conjunt. Les crítiques per part d'historiadors de renom (Ferran Soldevila, Antoni Rovira i Virgili, Agustí Duran i Sanpere, etc.), per aquestes recreacions de falsos paisatges i monuments urbans, no pogueren impedir que aquest nom hagi estat finalment acceptat.

Els eixos d'urbanització històrics del barri corresponen al *cardo* i el *decumanus* romans en la part més alta de l'antic mont Tàber (plaça Sant Jaume). Les seves prolongacions es consolidaran en els camins medievals que després es convertiran en carrers i

La plaça de Sant Felip Neri forma part de la reconstrucció temàtica del barri Gòtic.

portes de la nova muralla de Jaume I. L'estructura del barri va arribar intacta fins al segle XIX, si bé la morfologia interna havia canviat dràsticament durant el segle XVIII a causa de la gran densificació soferta: se subdividiren els grans casalots en pisos irregulars i mancats de serveis; s'aprofità tota parcel·la, suprimint les hortes que hi persistien, creant habitacions mal il·luminades i pitjor ventilades i s'enderrocà la casa antiga per construir-ne una de nova amb un increment desmesurat de l'alçada. El segle XIX serà, però, el de les grans transformacions en l'estructura i en la morfologia del Gòtic, a causa de diversos fenòmens: la transformació dels cementiris parroquials en places públiques (Pi, Sant Just, Sant Jaume, Sant Miquel, Sant Sever, la Mercè, etc.); el "buidat" de grans peces, en la majoria de casos procedents de la crema i desamortització de convents, així com l'enderrocament de palaus, amb el consegüent canvi d'ús (places: Reial, Medinaceli, etc.) i ocupació per les institucions (Govern Militar, Capitanía Militar, ampliament de l'Ajuntament de Barcelona, etc.); l'enderrocament de les muralles, que obrirà el barri i aportarà noves parcel·les i solars; l'obertura de l'eix dels carrers Ferran-Jaume I i de la Via Laietana; etc.

A començaments del segle XX, els esforços anaren dirigits a l'Eixample de Barcelona com a nou model de ciutat, cosa que provocà la marxa de classes altes i mitjanes del barri Gòtic. A la vista de l'Exposició del 1929, s'encarregà un projecte de remodelació del barri a l'arquitecte Vilaseca, molt influït per determinades circumstàncies, entre les quals destaca d'una banda el reconeixement del valor del patrimoni monumental del Gòtic, i de l'altra la pressió d'un nou agent urbà representat pels comerciants i botiguers del barri. El Gòtic deixà de mirar-se sota una òptica de propietari que vol rendibilitzar el sòl mitjançant l'especulació constructiva, i començà a veure's com a patrimoni col·lectiu de prestigi i com a valor d'ús per la seva centralitat territorial i històrica. Els bombardeigs i destrosses de la Guerra Civil de 1936-1939 van facilitar portar a terme alguna previsió del planejament del barri. Fruit d'això va ser l'avinguda de la Catedral, que va deixar al descobert part de la muralla romana i les actuacions que van seguir a la plaça Vila de Madrid, Sant Felip Neri, etc.

Un nou fenomen representatiu que començà els anys cinquanta del segle XX és que la presència del port especialitzà zones geogràfiques que li eren properes. Aquesta especialització fou doble; d'una banda tots els usos directament relacionats amb el port (duanes, companyies navilieres, etc.) que s'instal·len entre el carrer Ample i el passeig de Colom, i de l'altra, l'especialitza-

ció que comporta la presència d'una població flotant en forma de marineres (flota naval americana, vaixells de mercaderies) al voltant del carrer Escudellers en forma de locals de diversió i prostitució, seguint la tendència del Barri Xinès que traspassà territorialment la Rambla i arribà fins en aquests indrets. Si a aquest fenomen afegim una altra peculiaritat de la zona: lloc de primera rebuda d'immigració, entenent-ho com a procés pel qual la persona que arriba sola viu al Gòtic fins que troba un lloc de residència fora del centre de la ciutat per a portar-hi tota la seva família, es comprèn l'existència de les 300 pensions localitzades en pisos, que difícilment tenien una altra utilització. Paral·lelament, durant la transició política es va anar canviant la manera d'entendre el tractament dels cascs històrics amb noves aportacions teòriques en un trajecte que va de la reforma a la conservació passant per la renovació amb formulacions de "*renovació activa*", per acabar en la rehabilitació. Darrerament, aquestes paraules han deixat de tenir un valor ideològic per agafar-ne un altre de més instrumental que en permet la utilització tenint en compte el lloc i el problema a resoldre.

Es pot considerar que el barri Gòtic té un alt nivell d'urbanitat i de permeabilitat. És un barri obert a través d'una gran multiplicat de recorreguts que se sobreposen i una gran diversitat d'ambients. Tot i això es manifesta una manca important d'espais públics d'utilització veïnal. El fet de ser el cor de Barcelona ha portat el Gòtic a disposar d'espais de gran qualitat (espais dedicats a la representació i l'espectacle), que reben la pressió de tota la ciutat. Aquest fet dificulta trobar espais propis que siguin punt de reunió, trobada o esbarjo per al veïnat.

El valor patrimonial que el barri representa, la varietat i les diferències dels barris que el conformen, i, per tant, la complexitat dels processos urbans que s'hi desenvolupen, l'han portat a una terciarització que ha foragitat una part del veïnatge a la recerca d'un millor espai de convivència, i han produït un envel·liment constant de la població que ha mantingut la residència, i que fa perillar la seva continuïtat com a barri residencial. Actualment és evident la necessitat que el Gòtic estigui habitat per veïns, i per a això s'ha d'oferir uns mínims de qualitat que s'han de saber interrelacionar amb el valor patrimonial que dèiem i les possibilitats turístiques que aquest valor implica.

El Casc Antic

La part de la Barcelona vella coneguda sota la denominació de Casc Antic atén la necessitat administrativa d'agrupar tota una

sèrie de barris d'estructura medieval. Via Laietana, passeig d'Isabel II, avinguda Marquès de l'Argentera, passeig Pujades, passeig Lluís Companys i carrer Trafalgar emmarquen tot una sèrie de barris: Sant Pere i Santa Caterina (els barris industrials de la ciutat emmurallada), Sant Agustí, noms tots relacionats amb les grans institucions religioses que hi havia a la zona i de les quals avui en dia solament resta en peu el testimoni de l'església de Sant Pere de les Puelles. Al sud, al costat més proper al mar, trobem el barri de la Ribera, l'antiga Vilanova de la Mar, presidida per la basílica de Santa Maria del Mar centre de la vida senyorial de la ciutat del segle XIII al XVII.

Una munió de carrers estrets, retorçats i entrelligats amb un traçat amb prou feines alterat manté una funció arrelada a la zona nord del barri des dels seus orígens: el treball tèxtil, transformat avui en l'activitat comercial. L'edificació medieval fou substituïda al llarg de la segona meitat del segle XVIII quan les manufactures de teixits es van ubicar en els seus carrers i la seva expansió va crear nova demanda de mà d'obra i habitatge. El Casc Antic es va anar configurant a partir del moment en què Barcelona necessità expandir el seu territori fora del recinte romà. Des del segle XI, el nou teixit urbà s'anirà definint a l'entorn del monestir de Sant Pere de les Puelles i de Santa Maria del Mar, que exercien un domini feudal sobre les terres que els envoltaven, i al llarg del Rec Comtal, que afavoria l'activitat industrial tèxtil tradicional del barri. El barri del Casc Antic no és més que una generalització del suburbi de la Barcelona romana de la part est de la ciutat que formà un conglomerat de barriades que anaren creixent fins que la muralla les aturà. Les noves vies dels ravals de la ciutat romana es van començar a poblar, i el Rec Comtal, important curs d'aigua que entrava a la Barcelona vella procedent del riu Besòs, fou un focus d'atracció d'indústries tèxtils de prerevolució industrial, que s'hi instal·laren. L'actual territori tèxtil que perdura al voltant del carrer Trafalgar n'és una herència.

En l'extrem sud del Casc Antic la tradició marinera del barri de la Ribera conformà una unitat que arranca del segle X, quan ja hi havia un nucli habitat extramurs vora la platja a l'entorn d'una església anomenada Santa Maria de les Arenes (posteriorment Santa Maria del Mar). Amb l'esplendor del comerç marítim al segle XIII, durant l'època de Jaume I, el nucli es va anar consolidant i s'hi van anar concentrant la major part dels oficis de la ciutat com ho demostra la seva toponímia (Espaseria, Mirallers, Agullers, Esparteria, Sombrejers, Abaixadors, Caputxes, etc.), i alguns dels serveis bàsics de la infraestructura urbana (escorxadors, molins, tints, etc.). L'esplendor d'aquest barri es va mante-

Els carrers estrets i l'alt nombre d'habitants són trets característics del Casc Antic.

nir fins a la davallada del tràfic comercial a la Mediterrània al segle XVI. La situació s'agreuà amb l'enderrocament de mig barri per la construcció de la Ciutadella l'any 1714 ordenada per Felip V. La zona tornà a renéixer després de la instal·lació del mercat del Born el 1876.

Amb el temps, el creixement demogràfic del Casc Antic va arribar a extrems increïbles i fou causa de més d'una epidèmia. La desamortització de 1835 no va portar l'alliberament del sòl per a usos socials, sinó la creació de cases-fàbrica, amb l'excepció del Mercat de Santa Caterina (1848). El lent enderrocament de les muralles i la lenta realització de l'Eixample influïren en la proletarització del barri durant el segle XIX. Aquesta proletarització suposà un l'atapeïment demogràfic del barri amb la presència de fàbriques tèxtils, que a poc a poc, davant la manca d'espai, s'anirien traslladant al Raval o fora muralles. Va prevaler un creixement vertical, basat en l'afegiment de pisos a les plantes baixes o als edificis ja construïts. Algunes fàbriques van arribar al segle XX, però la major part es van traslladar als pobles del Pla de Barcelona. La creació de l'Eixample, com en altres ciutats d'Europa a les acaballes del segle XIX, produí un procés de substitució dels habitants del Casc Antic que pertanyien a la classe benestant per immigrants que ocupaven habitatges subdividits, amb una manca evident dels serveis indispensables, que amb el pas del temps es deterioraran en extrem. Moltes cases nobles van ser dividides per a gent obrera, amb un empobriment notable de les condicions de vida. El carrer Princesa s'obrí l'any 1853 (anava des de la plaça Nova fins al carrer Comerç) en un va intent de cirurgia urbanística per oxigenar la zona. El Casc Antic quedà definitivament dividit de forma transversal amb realitats socials molt diferenciades a nord i sud d'aquest carrer.

Durant la Setmana Tràgica el juliol de 1909 es van cremar gairebé tots els edificis religiosos del Casc Antic com a forma de contestació popular i reflex de les males condicions de vida del barri. La deficient situació sanitària provocà l'any 1914, 310 morts de tifus, el 5% de totes les defuncions de Barcelona. A començaments del segle XX hi havia al Casc Antic prop de 200 carrers amb menys de tres metres d'amplada i passaven de 400 els que no feien més de sis metres de paret a paret. Però la primera dècada del segle XX encara reservava un altre esdeveniment cabdal per al barri: el pla urbanístic que donarà lloc a la construcció de la Via Laietana: 2.199 habitatges van ser enderrocats i 82 carrers desaparegueren totalment o parcialment amb el cost social que tot això suposà. La Via Laietana va significar el trossejament de la unitat urbanística del centre històric en

dues meitats diferenciades: el Gòtic i el Casc Antic. Aquesta obertura urbanística en forma de gran via finançada pel capital privat es va limitar a crear uns grans edificis pantalla que amagaven la deterioració i les mancances del barri.

La proximitat de l'Estació de França i del port atragueren al Casc Antic la majoria de la gent que arribava a Barcelona, per la feina que generaven l'Exposició Universal de 1929 i les obres del metro. A l'any 1945 el 32,3% dels habitants del barri eren immigrants. La presència de rellogats era abundosa i el barri es converteix en una de les zones urbanes més denses d'Europa (1945: 1.360 habitants per hectàrea). Les condicions dels habitatges del barri són les pitjors de Barcelona. El barraquisme vertical i horitzontal era moneda corrent i l'amuntegament de la població no començaria a minvar fins entrats els anys seixanta del segle XX. L'esponjament propugnat des de l'Administració (eix de l'avinguda Cambó) en els anys vuitanta, a través dels plans de reforma interior, cercaran un equilibri entre el vell teixit urbà, la dignitat de la rehabilitació dels vells habitatges i la gent que hi viu.

D'altra banda, la Ribera viu actualment una revifalla com a zona d'oci nocturn (bars i tavernes) descoberta per artistes independents i experimentals. Locals de nit, els pioners dels quals van ser Zeleste i el Màgic, complementats per galeries d'art i antiquaris que s'articulen als voltants del carrer Montcada, fan de la Ribera un barri abocat a una especialització dels seus serveis en el lleure.

Fons i seccions

1. Fons Municipals

Contenen tota la documentació administrativa generada pels òrgans municipals de l'àmbit del districte vigents o desapareguts, o d'altres àrees que hi tinguin relació com a conseqüència de les transferències administratives de qualsevol període històric.

1.1 Fons procedents de la Junta de Districte i de les àrees centrals

El desembre de 1989, arran del procés de descentralització municipal iniciat per l'Ajuntament de Barcelona i amb motiu del Decret d'Alcaldia de 27 de juny de 1988, es retorna la documentació historicoadministrativa de Ciutat Vella conservada fins en aquell moment a l'Arxiu Municipal Administratiu de l'Ajuntament per la inexistència del servei al Districte. El fons està format per tota aquella documentació, ara conservada al Districte, generada pels antics òrgans municipals:

- Districte monàrquic i republicà:

Documentació administrativa molt parcial i desigual, de valor simplement testimonial, producte de l'activitat de la Junta Municipal de Districte.

Sèries documentals d'interès: arrestos; informes de bona conducta; denúncies; segell municipal; comandes; correspondència; cartilles de racionament; auxili social; venda ambulant; personal.

10 caixes/1,5 m

Dates extremes: 1922-1939

Instruments d'informació i recuperació: inventari

- Tinència d'Alcaldia del Districte:

Format per la documentació administrativa generada i conservada a les dependències de la seu del Districte a partir de la finalització de la Guerra Civil fins a l'inici del procés democratitzador municipal.

Sèries documentals d'interès: correspondència; via pública; secretaria; alcaldes de barri; despeses; fires; festes majors; nomenclàtor; premis de nupcialitat; arrestos; informes bona conducta; abastaments.

182 caixes/23 m

Dates extremes: 1939-1979

Instruments d'informació i recuperació: inventari

- Fons transferits des de les àrees centrals:

Com a conseqüència del procés de descentralització politicoadministrativa municipal, que no serà oficialitzat i normativitzat a

partir de l'any 1984, s'inicia un lent fluir de competències administratives que van sent assumides pels districtes. Això vol dir que tot un seguit de sèries documentals que són produïdes a les àrees centrals, passaran en forma d'antecedent o bé en forma de tràmit als arxius municipals de districte. Aquest últim cas són les sèries d'expedients de llicències de guals, d'inspecció urbanística, llicències d'activitats i d'obres i de sanitat, que foren incorporades a les sèries generades originàriament des del Districte. Totes aquestes agrupacions documentals queden recollides en el capítol de fons del Consell Municipal del Districte, malgrat que per les seves dates de creació haurien de correspondre a un altre fons.

Un comentari a part mereixen els antecedents d'activitats industrials que guarden relació amb la sèrie de llicències d'activitats industrials, comercials, recreatives, de serveis i d'obertura d'establiments. Aquesta sèrie d'antecedents d'activitats industrials fou creada per fer el seguiment i el control dels locals de Barcelona sotmesos a llicència d'activitats. És un recull de les diferents actuacions administratives produïdes al llarg d'aquest segle en cada local. Hi ha 9.800 antecedents classificats per carpetes numerades per cada emplaçament. A finals de l'any 1987 aquesta documentació va ser repartida des del Negociat Central de Llicències i Activitats a tots els districtes de Barcelona per facilitar la tramitació d'aquesta competència municipal.

Caixes: 178/22 m

Dates extremes: 1920-1987

Intruments d'informació i recuperació: catàleg automatitzat, consultable en fitxes o llistat per carrers.

1.2 Fons dels Consells Municipals de Districte (accés limitat)

Format pel conjunt de la documentació generada per les diverses oficines del Consell Municipal de Districte a partir de la modificació provisional d'unificació dels llavors Districtes I (Barceloneta i Casc Antic) i V (el Raval) en el de Ciutat Vella a l'any 1979 que va quedar format pels barris del Raval, el Gòtic, el Casc Antic i la Barceloneta. La ciutat s'organitzaria definitivament en una nova divisió territorial de deu districtes el 18 de gener de 1984, que es corresponen, a grans trets, amb els antics municipis del pla de Barcelona, annexionats a finals del segle XIX i inicis del XX.

L'aprovació definitiva de les Normes Reguladores de l'Organització dels Districtes i de la Participació Ciutadana el 5 de desembre de 1986, i les conseqüents modificacions introduïdes en anys

Seu del Consell de Districte de Ciutat Vella.

següents, han representat un canvi profund en l'organització politicoadministrativa i en les formes de gestió pública de la ciutat. El procés es culminà amb la descentralització de competències, funcions i serveis que es van assignar als nous consells de districte, conjuntament amb la seva corresponent dotació material, tècnica, econòmica i de personal que permeteren consolidar la nova estructura administrativa. Aquesta recerca d'una gestió eficaç i eficient, més propera a la ciutadania, l'anomenat "model Barcelona", té les següents característiques:

1. Fixació de grans districtes amb una població assimilable a la de les grans ciutats de l'entorn metropolità.
2. Possibilitat efectiva, per part dels districtes, d'assimilar competències pròpies d'ajuntaments de dimensions similars.
3. Separació clara dels conceptes de descentralització-gestió-Districte i barri-participació.
4. Competència decisòria en mans dels districtes, acompanyada de llur caràcter representatiu.
5. Establiment, en el futur, del caràcter electiu dels membres del Consell de Districte.

Aquest model conjuga, per una banda, l'existència d'un programa politicoideològic i, per l'altra, el reconeixement de nuclis amb personalitat històrica pròpia que entrellacen els elements de gestió amb un important volum de poder decisor en mans dels districtes. Les competències transferides als consells municipals de districte segueixen un rigorós calendari i fins ara són les següents:

- Transferència 0: atorgament de llicències d'obres menors (1985).
- Transferència 0 bis: atorgament de llicències per construcció, reparació, supressió i modificació de característiques dels guals i la seva utilització (1986).
- Transferència 1: projectes integrats d'urbanització (1984).
- Transferència 2: obres públiques de primer establiment, reforma i gran reparació (1984).
- Transferència 3: gestió dels centres i establiments de serveis socials de zona (1985).
- Transferència 4: taxa de recollida d'escombraries (1984).
- Transferència 5: conservació i manteniment dels edificis i instal·lacions que constitueixen l'equipament dels districtes (1985).

- Transferència 6: ordenació de la circulació, instal·lació i manteniment de senyalització vertical, pilons i tanques de protecció de la xarxa viària o vies d'ordenació descentralitzada (1985).
- Transferència 7: activitats culturals d'interès de districte i funcions de l'Ajuntament en relació amb les biblioteques populars (1985).
- Transferència 8: inspecció de la neteja viària, sancions i mesures correctives, neteja de solars i neteja viària no programada i instal·lació de papereres i àrees canines (1985).
- Transferència 9: gestió de centres cívics (1985).
- Transferència 10: llicències d'ocupació de la via pública, per a l'ús comú o especial per a determinades activitats (1985).
- Transferència 11: gestió de les instal·lacions esportives d'interès de districte i funcions de l'Ajuntament en relació a l'activitat esportiva dels districtes (1985).
- Transferència 12: gestió d'activitats i centres de joventut (1986).
- Transferència 13: utilització dels centres escolars fora de l'hora docent, neteja i vigilància dels centres i col·laboració en diverses matèries relacionades amb l'ensenyament (1986).
- Transferència 14: salut pública: sanitat maternoinfantil, control sanitari d'habitatges, locals i establiments (1986).
- Transferència 15: intervenció municipal de les activitats industrials, comercials, recreatives i de serveis (llicències d'activitats i inspecció integrada) (1987).
- Transferència 16: intervenció en les llicències d'obres majors (1990).
- Transferència 17: gestió del Padró Municipal d'Habitants (1989).
- Transferència 18: intervenció municipal de les obres majors i de les instal·lacions publicitàries mitjançant l'atorgament de llicències, la fiscalització de les obres i la correcció de les infraccions, fins a 2.500 m² (1996).
- Transferència 19: gestió urbanística: expropiacions (1996).
- Transferència 20: vialitat, enllumenat públic, aigües i sanejament, neteja urbana i anàlisi i control ambientals (1996).

L'organització administrativa dels districtes es materialitza en el regidor-president o la regidora presidenta que exerceix el comandament superior. Sota la seva dependència immediata, hi ha la figura del coordinador o la coordinadora de serveis, nomenats per l'alcalde (a partir de 1995 aquesta figura pren caràcter gerencial). L'organigrama es desenvolupa en quatre departaments: Secretaria del Districte, Departament d'Administració, Divisió de Serveis Tècnics i Divisió de Serveis Personals. La relació de fons documentals dipositats a l'Arxiu Municipal és la següent:

- Divisió de Serveis Tècnics:

Funcions: urbanisme: planejament, gestió i disciplina urbanística;

polícia de l'edificació i de les activitats industrials i comercials. Obres públiques: pavimentació, enllumenat, clavegueram i elements urbanístics en general. Edificis públics i les seves instal·lacions. Neteja de la via pública, de solars i d'edificis. Ordenació i senyalització de la circulació de vehicles i vianants. Inspecció en matèria d'urbanisme, obres públiques, edificis públics, neteja, higiene ambiental i circulació.

Sèries documentals d'interès: llicències d'activitats i instal·lacions industrials, comercials, recreatives i de serveis; obres majors; obres menors; guals; inspecció a la via pública; ruïna; projectes, obres i manteniment.

Caixes: 3.863/483 m

Dates extremes: 1984-1998

Instruments d'informació i recuperació: inventari

- Divisió de Serveis Personals:

Funcions: execució i seguiment de plans i programes de benestar social. Control dels resultats obtinguts segons els objectius proposats i control del cost d'implantació i del funcionament dels serveis. Promoció subvenció i organització d'activitats, prestació de serveis i gestió de centres i establiments municipals descentralitzats en matèria d'ensenyament, esport, joventut, assistència social, sanitat i desenvolupament econòmic i social.

Sèries documentals d'interès: beques; subvencions; fitxes personals; esport; joventut; ensenyament; assistència social; sanitat.

Caixes: 872/109 m

Dates extremes: 1983-1997

Instruments d'informació i recuperació: inventari

- Divisió de Serveis Generals/Secretaria Tecnicojurídica:

Funcions: les descentralitzades de la Secretaria General de l'Ajuntament. Assessoria jurídica i suport tecnicoadministratiu als òrgans de govern, consultius, directius i operatius del districte. Instrucció dels expedients d'autorització de la despesa, d'aprovació de projectes, d'atorgament de llicències i subvencions, de sancions i recursos de contractació de serveis, obres, subministraments i adquisicions de qualsevol classe i corresponents a tots els òrgans del districte. Gestió de l'Arxiu Municipal del Districte.

Sèries documentals d'interès: llibre de resolucions; llibre d'actes del Consell Plenari; llibre d'actes del Consell Permanent; registre; correspondència; multes a la via pública; multes de venda ambulant; gestió pressupostària.

Caixes: 691/86 m

Dates extremes: 1979-1998

Instruments d'informació i recuperació: inventari

- Regidoria, Coordinació/Gerència i Conselleria Tècnica:

Funcions: nivell polític i de direcció politicogerencial del districte. Dirigeix els serveis, centres i establiments del districte. Coordina tots els serveis del districte i coopera en la seva coordinació amb els àmbits de l'Administració municipal centralitzada. Elabora programes d'actuació i de previsió de necessitats dels serveis. Proposa les mesures necessàries per al desenvolupament del Programa d'Actuació Municipal al districte.

Sèries documentals d'interès: regidoria; Coordinació/Gerència; Conselleria Tècnica correspondència; prevenció i seguretat.

Caixes: 358/45 m

Dates extremes: 1987-1996

Instruments d'informació i recuperació: fulls de transferència

- Departament de Comunicació i Qualitat dels Serveis:

Funcions: vetllar pel manteniment i la millora del nivell de qualitat dels serveis prestats en el districte. Elaboració de la documentació informativa del Districte. Relació amb els mitjans de comunicació referent a temes d'interès del Districte. Redacció de comunicats i transmissió d'informació als veïns i entitats del districte sobre temes d'interès municipal. Oficina Integrada d'Atenció al Ciutadà. Cultura.

Sèries documentals d'interès: Oficina Integrada d'Atenció al Ciutadà; cultura; informació; comunicació;

Caixes: 594/75 m

Dates extremes: 1981-1998

Instruments d'informació i recuperació: fulls de transferència

- Departament d'Administració:

Funcions: controla i avalua la gestió dels serveis del Districte. Projecta els plans i programes generals d'actuació del Districte, així com la part del pressupost corresponent al Districte. Prepara la planificació de la despesa i la previsió d'inversions. Té al seu càrrec el desenvolupament de la gestió pressupostària. Fa propostes sobre l'organització del Districte, les necessitats en recursos humans, i manté els sistemes d'informació del Districte.

Sèries documentals d'interès: gestió pressupostària; personal; inversions; controls de gestió; pressupost; despeses; infraestructura; gestió dels sistemes d'informació.

Caixes: 564/70 m

Dates extremes: 1987-1997

Instruments d'informació i recuperació: fulls de transferència

- Àrea de Rehabilitació Integrada de Ciutat Vella:

Funcions: impulsa i coordina les actuacions urbanístiques públiques, així com el seguiment de les inversions de les diferents

administracions; gestió del sòl per a qualsevol fi públic. Foment de la rehabilitació privada; anàlisis i diagnosi dels elements bàsics que configuren el procés de rehabilitació de l'àmbit d'actuació; construcció d'habitatges nous i rehabilitats; construcció d'aparcaments; urbanització d'espais lliures, de carrers i infraestructures. Sèries documentals d'interès: operacions urbanístiques; programes d'actuacions; gestió pressupostària; jornades de Ciutat Vella; correspondència; Patronat Municipal de l'Habitatge; Plans especials de reforma interior sectorials; rehabilitacions; aparcaments.

Caixes: 81/10 m

Dates extremes: 1978-1994

Instruments d'informació i recuperació: Inventari

- Oficina de Rehabilitació de Ciutat Vella:

Funcions: fomenta la rehabilitació privada d'edificis i habitatges de Ciutat Vella. Propicia la rehabilitació d'edificis de propietaris, usuaris i veïns a través de les ajudes i subvencions econòmiques que legalment siguin vigents en cada moment, per a la rehabilitació i millora d'elements comuns i/o privats dels edificis residencials. Informació urbanística; assessorament tècnic, legal i normatiu; informació d'ajudes vigents i la seva gestió; bosses d'empreses constructores; cèdules d'habilitat.

Sèries documentals d'interès: expedients de rehabilitació; cèdules d'habilitat.

Caixes: 88/11 m

Dates extremes: 1989-1995

Instruments d'informació i recuperació: fulls de transferència

Total dels fons documentals: 7.680 caixes/960 m

2. Fons patrimonials, d'institucions i privats

Són el conjunt de documents ingressats a l'Arxiu Municipal per via extraordinària, com a conseqüència dels llegats de persones, institucions o empreses de l'àmbit territorial del Districte. Producte de la nostra política d'obertura de l'Arxiu a tota la ciutadania, i alhora de vetllar per la recuperació del patrimoni documental no oficial. S'han recollit les següents donacions:

- La senyora Teresa Guzman i Huercio dona l'any 1990 una col·lecció de fotografies familiars i estampes religioses.
- La senyora Dolors Mercè i Costa lliura l'any 1992 a causa del tancament per jubilació de la botiga La Estrella dedicada a manufactures tèxtils i filatures, que era al carrer Caputxes, 6, una col·lecció de documents de comptabilitat (1 carpeta).
- El Col·legi Mare de Déu del Mar i el Consell Municipal del Districte arriben, el 4 de maig de 1992, a un acord de cessió d'un fons bibliogràfic dels segles XVIII - XIX (146 volums), que s'integra dins de la biblioteca auxiliar de l'Arxiu Municipal.
- Central Sindical de la CNT (Administració - Ajuntament de Barcelona). Lluites socials 1980-1983. Conflicte laboral de l'Hospital del Mar. Donació de la senyora Antonia Liebanas i Pecos l'any 1994 (1 carpeta).
- La senyora Rosa Durbam, membre de l'Associació de Dones del Raval fa arribar (5 de maig i 12 d'agost de 1998), una col·lecció de documents i retalls de premsa de les lluites veïnals al barri del Raval que es dugueren a terme durant la transició política (1975-1985), per millorar les condicions de vida del barri (2 carpetes).
- La senyora Elvira Serra, exsecretària del Gremi de Serrallers de Barcelona cedeix la seva hemeroteca particular (7 d'octubre de 1998), composta per retalls de premsa i revistes amb unes dates límit (1960-1990) sobre notícies de tarannà cultural produïdes en el Districte de Ciutat Vella (1 m/l).
- Col·lecció fotogràfica de 25 unitats documentals donades per la senyora Ma Àngels Doderó i Vintró (el maig de 1999) sobre temàtica de Ciutat Vella. Són fotografies d'exterior, carrers, plaçes, indrets, etc., moltes d'elles acompanyades de grups humans, realitzades al tombant del segle XX (1990-1907).
- Col·lecció fotogràfica de 70 unitat documentals entregada per la senyora Mercè Navarro i Moreno (setembre de 1999). La seva temàtica versa sobre plànols antics de la ciutat de Barcelona i el districte de Ciutat Vella, fotografies aèries, obres públiques, plànols de façanes, edificis públics, carrers i places, grups humans i mercats (de mitjan del segle XIX a mitjan del segle XX).

Factura de Manufacturados Textiles Viuda de Ramón Senesterra, Jonqueres, 10 (18 de juny de 1959). Fons Mercè i Roca.

3. Fons audiovisuals

Comprenen el conjunt de documentació en imatge referent a l'àmbit del Districte

3.1 Fons d'imatge fixa

Està format per *fotografies* (procediment, que permet d'obtenir, per mitjà de la llum i de substàncies químiques, imatges òptiques permanents en blanc i negre o color, sobre superfícies convenientment preparades), relacionades amb Ciutat Vella. Aquest fons ha estat generat a partir de les transferències de documentació en imatge de les dependències del Consell Municipal de Districte, especialment de la Divisió de Serveis Tècnics i el Departament de Comunicació i Imatge, així com per l'aportació de nombroses donacions de particulars. Els fons està especialitzat en indrets; carrers i places de Ciutat Vella; equipaments municipals; festes populars, fires, celebracions i activitats al carrer; port i platges; fotografia aèria dels barris; edificis, monuments i façanes; rehabilitacions i restauracions artístiques; exposicions; polítics i personatges.

Dates extremes: 1952-1995

Instruments d'informació i recuperació: fitxa catalogràfica BIMA homologada per als arxius municipals de l'Ajuntament de Barcelona
Total: 1.672 unitats documentals

Màxim esforç. Especialitat no olímpica a la platja de la Barceloneta. Foto Colita.

Mereix especial atenció el fons de *diapositives* (imatge positiva obtinguda sobre pel·lícula transparent en blanc i negre o color amb format de 24X36) amb dos grans apartats el d'urbanisme (plans de reforma interior; habitatges socials, equipaments muni-

cipals, rehabilitacions de façanes, edificis, pavimentació i remodelació de carrers, enderrocaments, enllumenat, arbrat, mobiliari urbà, etc.), i el de cultura (activitats municipals, inauguracions i actes culturals, festes i commemoracions, etc.)

Dates extremes: 1988-1995

Instruments d'informació i recuperació: programa informàtic Access

Total: 8.120 unitats documentals

3.2 Fons d'imatge mòbil

Creat a partir de les transferències de documentació en imatge mòbil (vídeos) de les dependències del Consell Municipal de Districte, empreses municipals, àmbits centrals de l'Ajuntament de Barcelona, donacions d'entitats i associacions del districte, empreses privades d'audiovisuals, Barcelona Televisió (Televisió Ciutat Vella i Televisió Espanyola).

Temàtiques d'interès: activitats de Ciutat Vella; agricultura; animació sociocultural; arqueologia; arquitectura; art; arxius; cinema; cultura; dansa; educació; esports; festes populars; folklore; formació; geografia; història; jocs; literatura; medi ambient; música; oficis; pintura; ramaderia; rehabilitació; sanitat; serveis socials; tallers; teatre; urbanisme; vellesa

Dates extremes: 1989-1999

Instruments d'informació i recuperació: inventari.

Total: 227 unitats documentals

Entre els documents audiovisuals relatius a Ciutat Vella podem destacar:

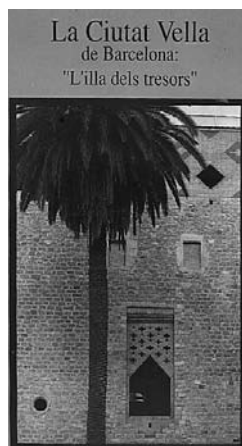
- *Accions i reaccions a la Rambla de Barcelona*.
David feixa-vídeo produccions, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Foment de les arts decoratives, 1992, 9 min.
- *Activitats d'estiu '94. Centre Cívic Barceloneta*.
Creu Roja, 1994, 18 min.
- *Aixa: procés de l'embaràs i naixement d'un nen*.
Neovideo, Ajuntament de Barcelona, Consell de Benestar Social, 1993, 20 min.
- *Arxiu Municipal de Barcelona: memòria del passat, present i futur*.
Benecé, Ajuntament de Barcelona, 1998, 17 min.
- *Barcelona 1.537.249 persones compromeses amb el planeta*.
Ajuntament de Barcelona, 5 min.
- *Barcelona des de l'aire*.
La Vanguardia, Ajuntament de Barcelona, 1999, 15 min.
- *Barceloneta barri obert*.

Televisió Espanyola, 1990, 23 min.

- *Carrer Ferran. Illa de vianants*.
Associació de veïns i comerciants del carrer Ferran, 28-07-91, 13 min.
- *Carrer de la Cera*.
Televisió de Catalunya, 30 minuts, 7-10-1996, 35 min.
- *Carteristes (El Raval)*.
Televisió de Catalunya, Entre línies, 10-02-1999, 9 min.
- *Casals de gent gran*.
Ajuntament de Barcelona, 1991.
- *Casals de joves*.
Neovideo. Ajuntament de Barcelona, 1992.
- *Centre Cívic Barceloneta: 2n semestre '96*.
Centre Cívic Barceloneta, 1996, 30 min.
- *Centre Cívic Drassanes*.
Ajuntament de Barcelona, 15 min.
- *Centre Cívic Drassanes*.
Ajuntament de Barcelona, 12 min.
- *Ciutat Vella 1988-1998*.
Districte de Ciutat Vella, Promoció Ciutat Vella SA, 1999, 10 min.
- *Ciutat Vella: una urgent rehabilitació*.
Promoció Ciutat Vella, (versió català-anglès), 15 min.
- *Congrés nacional de la gent gran, II*.
Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar Social, 1993.
- *Cursa de patins: "Un roller, un amic"*.
Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona, Districte Ciutat Vella, Diputació de Barcelona, 1996, 20 min.
- *El meu carrer (Sant Pau). Seguretat i turisme al centre històric*.
Televisió Espanyola, Giravolt, 14-03-1997, 15 min.
- *El món de Joan Amades*.
Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. "Conèixer Catalunya. Antropologia", Barcelona, 1991, 18 min.
- *Els casals infantils a Barcelona*.
Ajuntament de Barcelona.
- *Enderroc carrer Allada-Vermell*.
Televisió Espanyola, Informatiu televisió, I, 10 min.
- *Esponjament urbanístic. PERI de Ciutat Vella*.
Televisió de Catalunya, Telenotícies vespre, 11-05-94, 3 min.
- *Europe a Barcelonne*.
Studio Pomés, (versió francesa), 14 min.
- *Festa Major de la Barceloneta: cap a bon port*.
1990, 11 min.
- *Festa Major de la Barceloneta 1988*.
Foto Expres, Paredes 31, 1988, 150 min.
- *Festival de flamenc, III*.

- Centre Cívic Barceloneta, 1996.
- *Filmació de l'escola Pere Vila/Collaso i Gil: estat de l'edifici.*
Arkovideo, 8 min.
- *Graffiti Keith Herins.*
Televisió de Catalunya, Telenotícies, 27-02-1989, 3 min.
- *Imatge i forma definitiva: pre-màster Barceloneta.*
Ajuntament de Barcelona, 10 min.
- *Immigració.*
Televisió de Catalunya, Actual.
- *Inauguració Passeig Marítim.*
1995, 12 min.
- *Inauguració plaça de les Caramelles.*
Associació de Veïns del Raval, 1990, 55 min.
- *Informatiu TV Ciutat Vella: 24-02-92.*
Ciutat Vella Televisió, 1992, 15 min.
- *Informatiu TV Ciutat Vella: 21-04-97.*
Ciutat Vella Televisió, 1997, 15 min.
- *Israelians i palestins: més enllà del conflicte.*
Centre Cívic Barceloneta, Centre Cívic La Sedeta, Ajuntament de Barcelona, Districte de Gràcia/Districte de Ciutat Vella, 20 min.
- *Jornades de la gent gran del Raval, I.*
Gent gran Ciutat Vella, 49 min.
- *Jornades de la gent gran del Raval, I.*
Gent Grant Ciutat Vella, 36 min.
- *La Barceloneta: la identitat d'un barri.*
Ajuntament de Barcelona, Districte Ciutat Vella, Diputació de Barcelona, 15 min.
- *La Casa de la Font.*
Lucien Walter: walu structures, Videobox; Roland muller-est video production, Walu structures, 1987, 36 min.
- *La Ciutat Vella de Barcelona. l'illa dels tresors.*
Vcb vídeo, filmtel, Promoció Ciutat Vella, 1990, 30 min.
- *L'Espelma vigilant: Amnistia Internacional.*
Televisió Espanyola, Giravolt, 1998, 20 min.
- *Les botigues a Ciutat Vella. L'illa dels tresors.*
Filmel. Promoció de Ciutat Vella. 30 min.
- *Les botigues a Ciutat Vella.*
Studio Pomés, Promoció Ciutat Vella, 1991, 27 min.
- *Mar i cel de Ciutat Vella.*
Ajuntament de Barcelona, 25 min.
- *Medi ambient: "la natura de la ciutat": cicle inaugural del projecte la mediterrània, el medi ambient i qualitat de vida. Cicle d'activitats mediambientals.*
El temps (programa Barcelona TV), uac produccions, Ajuntament de Barcelona, Districte Ciutat Vella, Barcelona TV,

Vídeo: Ciutat Vella: l'illa dels tresors. Promoció Ciutat Vella, SA, 1990.

- 1996, 14 min.
- *Multiculturalitat.*
Ajuntament de Barcelona.
- *Nens del quart mon.*
Televisió de Catalunya, Actual, 11-03-1999, 21 min.
- *Operació rehabilitació d'habitatges.*
Vcb realització en vídeo, Promoció de Ciutat Vella, 1991, 14 min.
- *Palau Marc, El / El Palau Moja.*
Departament de Cultura, Programa de Difusió Audiovisual, Generalitat de Catalunya, "Conèixer Catalunya. Art i Societat", 1984-85, 35 min.
- *Partit de futbol jugat a l'escola.*
Ceip Drassanes, 10 min.
- *Presons.*
Televisió de Catalunya, Debat, 1991.
- *Programa d'animació sociocultural gent gran Ciutat Vella.*
Radio Ciutat Vella, Oficina Tècnica d'Imatge, Ajuntament de Barcelona, Programa d'animació sociocultural, Divisió Serveis Personals Ciutat Vella, 1993, 30 min.
- *Projecte "We are the future".*
Taller de vídeo, Alumnes Institut Milà i Fontanals, 1989, 20 min.
- *Promoció Ciutat Vella SA.*
Vcb vídeo, Promoció Ciutat Vella, 1992, 19 min.
- *Protesta de Comerciants al Raval.*
Televisió de Catalunya, Actual, 1991, 10 min.
- *Rehabilitació privada a Ciutat Vella.*
Ciutat Vella Rehabilitació, Ajuntament de Barcelona, Districte Ciutat Vella, 1994-1995, 12 min.
- *Remodelació de la Barceloneta i Port Autònom.*
Montserrat Güell, Joan-Domènec Andres, C.P. Verge del Mar, 16 min.
- *Rol en viu.*
European tv team, Centre Cívic Pati Llimona, Ajuntament de Barcelona, Districte Ciutat Vella, 1994, 25 min.
- *Sida.*
Televisió de Catalunya, 60 Minuts.
- *Sobre la droga i la sida al Raval.*
Televisió de Catalunya, 30 Minuts, 30 min.
- *Sobre la misèria de la Barcelona olímpica: reportatge fet al Raval per una tv de Luxemburg.*
Televisió de Catalunya, Sense Títol, 1996, 8 min.
- *Superdimecres: Districte Ciutat Vella.*
Districte de Ciutat Vella, 1991.
- *Taula rodona contra la droga.*
Antena 3, Barcelona a fondo, 50 min.
- *Vídeo Raval.*
Photo Star, Fotografia & Vídeo, 20 min.

3.3 Fons sonors

Format per enregistraments d'actes i activitats d'interès històric i social per a Ciutat Vella, o bé per documents sonors d'actualitat editats per ràdios públiques.

Temàtiques d'interès: entrevistes; informació d'activitats del Districte; poesia; itineraris per Ciutat Vella.

Dates extremes: 1993-1997.

Instruments d'informació i recuperació: inventari.

Total: 5 unitats documentals

Total dels fons audiovisuals: 10.024 unitats documentals

4. Fons gràfics i cartogràfics

Comprèn el conjunt de documentació gràfica referent a l'àmbit territorial del Districte.

4.1 Secció de cartells

L'apartat més representatiu del fons gràfic són els cartells (full gran manuscrit o imprès que es fixa en llocs públics per anunciar alguna cosa), que divulguen les diferents activitats que tenen lloc a Ciutat Vella, ja siguin organitzades pel Consell de Districte, amb la seva col·laboració, o bé realitzats pel teixit associatiu i ciutadà.

Temàtiques d'interès: Administració municipal; art; bans; barris; certàmens literaris; còmic; cultura; exposicions; espectacles; calendaris; cinema; concerts; congressos; educació; esports; festes populars; folklore; fires; medi ambient; política; teatre; turisme; serveis públics, urbanisme; via pública.

Dates extremes: 1948-1999.

Instruments d'informació i recuperació: programa informàtic Access

Total: 1.650 unitats documentals

Entre els cartells relatius a Ciutat Vella podem destacar:

- 50 Aniversari Mila i Fontanals. 1992.
- 100 Anys del mercat de la Barceloneta. 1987.
- 200 Anys carrer Nou de la Rambla. 1990.
- A Ciutat Vella, aparcament nou. 1989.
- Activitats físiques centre cívic Drassanes. 1992.
- Agermanament plaça Garibaldi (Mexico d.f.) amb la plaça Reial de Barcelona. 1988.
- Així millorem Ciutat Vella. Pavimentem els carrers d'Amargós i de Montsió. 1994.
- Al barri de La Ribera a les portes del barri Gòtic. 1987.
- Al carrer com a casa nostra. 1986.
- Al cor de Barcelona: sardana al voltant de la primera muralla romana. 1987.
- Al Raval hi ha jocs de rol. Primeres jornades centre cívic Drassanes. 1992.
- Anys muntant la traca. Diables de Barceloneta, XV 1997.
- Art3 exposició del taller artesà del Pi. 1992.
- Avinyó espai musical. Curs 94/95. 1994.
- Avís nous accessos vianants i vehicles a la Barceloneta. 1991.
- Ban: circulació d'estiu a la Barceloneta. 1987.
- Barcelona / xiringuitos. Fotografies col·lectiu arròs blanc i negre. 1992.

Cartell de la Fira de Sant Ponç al carrer de l'Hospital (11 de maig de 1992).

- Barcelona mar: Vila Olímpica. 1991.
- Barcelona mar: Port Vell. 1991.
- Barri Gòtic Ciutat Vella. 1989.
- Biblioteca infantil del barri Gòtic. 198?.
- Billar al Gòtic. 198?.
- Boqueria 150 aniversari 1836-1986. 1986.
- Campanya quart de casa presenta "Nadal al quart de casa". 1997.
- Carne'93. 1993.
- Carnaval 1987: carnaval al Born. 198?.
- Carnaval. 1994, 1995.
- Carnaval a Ciutat Vella. 1988, 1989.
- Carnaval al Raval. 1993, 1994.

- Carnaval de festa africana. 1985.
- Carnestoltes a Ciutat Vella. 1986.
- Carnestoltes al Raval. 1985, 1990.
- Carnestoltes infantil. 1984.
- Casal d'infants el Raval. 1983.
- Casal de joves de la Barceloneta. 198?.
- Casal de joves del Raval. 1991, 1997.
- Casal de joves el Fanal: programa d'activitats febrer-març 89. 1989.
- Casal dels infants "el Raval" Ciutat Vella. 1984.
- Casal el Fanal: casal infantil i juvenil del Casc Antic. 198?.
- Casal joves Gòtic.
- Casals d'infants de Ciutat Vella. 1990.
- Casals oberts becats: estiu 87 Ciutat Vella. 1987.
- Casc Antic tardor'89. 1989.
- Castanyada popular. 1997.
- Català per a adults a Ciutat Vella. 198?.
- Centenari del Cercle Artístic de Sant Lluc, Barcelona 1893-1993. 1993.
- Centenario del monumento a Cristobal Colon 1888-1988. 1988.
- Centre Cívic Barceloneta. 1994.
- Centre Cívic Drassanes. 1991, 1992, 1994.
- Centre Cívic Pati Llimona. 1994.
- Centre municipal de serveis socials Erasme Janer. 198?.
- Centres cívics "Ciutat Vella" primer la gent. 1994.
- Cercaviles a la Barceloneta. 1991.
- Cinema al Gòtic: els divendres cinema. 1988.
- Circuit de jazz Barcelona - Ciutat Vella. Pati Llimona. 1991.
- Ciutat Vella. 1987.
- Ciutat Vella dia a dia, programa d'activitats maig'94. 1994.
- Ciutat Vella: calendari de neteja 1986. 1985.
- Ciutat Vella amb la bandera olímpica: la festa. 1988.
- Ciutat Vella està guanyant. exposició. 1991.
- Ciutat Vella amb tota seguretat. 1989.
- Club Petanca Marítim. 11 aniversari campeonato interclubs. 1995.
- Comerç i tradicions. Festa major de la Barceloneta. 1991.
- Concert de primavera. Escolania de Santa Maria del Mar i coral Verge Bruna, XX. 1994.
- Concert nadalenc del barcelonès, 2n. 1989.
- Concert poeticomusical a la basílica de Santa Maria del Mar. 1994.
- Concurs de pintura ràpida al barri de Sant Just. 198?.
- Concurs de pintura ràpida de Barcelona, a La Ribera, 3er. 1994.
- Concurs de pintura ràpida amb el nom "La Rambla, color i vida", 1er. 1992.
- Concurs infantil i juvenil de figures de sorra: a la platja de la Barceloneta. 1990.
- Corals de la Barceloneta. 1989, 1990.

- *Cultura a la Barceloneta*. 1987.
- *Cultura a la Barceloneta: V correfoc de la Barceloneta*. 1993.
- *Cursa popular Casc Antic*. 1994, 1995.
- *Cursillo de títeres en el Districte 5è*. 1987.
- *Danses americanes al Pati Llimona*. 1994.
- *Danses tradicionals a la Plaça del Rei*. 1992, 1994.
- *Diada al Gòtic: futbol sala*. 1986.
- *Diadeta de la Barceloneta 1994. Tothom al moll de la Barceloneta I, II*. 1994.
- *Dijous culturals a "La Barcarola" jornades culturals i esportives ...*. 1987.
- *Diumenges infantils al Pati Llimona*. 1992.
- *El barri més net: pla de neteja a Ciutat Vella*. 1988.
- *El bestiari de la Barcelona Vella*. 1994.
- *El carnaval 87 a Ciutat Vella: exposició*. 1987.
- *El carter reial torna al Raval "el dia 30 a la tarda gran cavalcada"*. 1987.
- *El futbol a Barcelona. Associació "amics dels carrers Comtessa Sobradí i Palau*. 1993.
- *Els colors de la Rambla. Una investigació històrica dels colors del famós passeig*. 1991.
- *Els gitanos del Portal el Raval i la rumba*. 1992.
- *Ens hem posat d'acord baixem els mobles i trastos vells al carrer....*. 1994.
- *Entre estudi 54 i l'Amau caben molts cotxes aparcats. Aparcament Paral·lel*. 1997.
- *Ep, nois/es del barri*. 1987.
- *Escenes del Raval. Activitats de la setmana de l'I al 8 de març*. 1998. 1998.
- *Escola d'adults a Ciutat Vella*. 1991.
- *Escoles d'adults Ciutat Vella: Francesc Layret, Pere Vila, Barceloneta, Barri Gòtic*. 1988.
- *Estem de festa! festa major del Raval*. 1991.
- *Exposició artesanía tèxtil modelatge i buidat Can Xatarra*. 1990.
- *Exposició del vuitè concurs de pintura ràpida del barri de Sant Just*. 1993.
- *Festa al barri de Sant Just*. 1987.
- *Festa d'inauguració de la nova seu del Districte Ciutat Vella*. 1987.
- *Festa de Sant Ponç. Selecció dels llibres sobre herbes medicinals i melmelades...*. 1992, 1993.
- *Festa de Santa Eulàlia: festa d'hivern del barri Gòtic*. 1987, 1987, 1988, 1992.
- *Festa del Raval*. 1990.
- *Festa internacional al Raval "la festa de la immigració i la solidaritat", II*. 1993.
- *Fira de Sant Ponç. Patró dels herbolaris i apicultors*. 1993, 1995, 1997.

Cartell de la plaça Reial, un espai per a la dinamització ciutadana del districte de Ciutat Vella (1989).

- *Festa major la Rambla*. 1987, 1988, 1989, 1990, 1991.
- *Festa major Casc Antic*. 1990, 1992.
- *Festa major carrer Guifré*. 1989.
- *Festa major Casc Antic*. 1994.
- *Festa major de la Barceloneta*. 1988, 1989, 1990, 1991, 1992.
- *Festa major de la Ribera*. 1989, 1990, 1991, 1992, 1994.
- *Festa major de Sant Roc*. 1986, 1988, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995.
- *Festa major del Raval*. 1988, 1989, 1990, 1992, 1994.
- *Festejajuny: mostra de l'esport i el lleure a la Barceloneta*. 1989.
- *Festes de la Mare de Déu del Carme*. 1991.
- *Festes de la Mercè 1983: el Raval*. 1983.
- *Festes de Santa Eulàlia a Ciutat Vella*. 1989, 1990.
- *Festes del Carme: festa major del Raval*. 1984.
- *Festes majors del Raval: Mercè-84*. 1984.
- *Festival club d'escacs, Ier*. 1988.
- *Festival de jazz Ciutat Vella*. 1990, 1994, 1995.
- *Festival de rumba catalana "els gitanos del Portal el Raval i la rumba"*. 1992.
- *Fiesta mayor del Distrito Quinto*. 1949.
- *Fira de Sant Ponç*. 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997.
- *Fira de Santa Llúcia*. 1989, 1990, 1992.
- *Foc de Sant Joan: Raval-84*. 1984.
- *Gent gran Ciutat Vella "ball de carnestoltes". Gran concurs de disfresses*. 1994.
- *Gent gran Ciutat Vella / i concurs de fotografia*. 1991.
- *Gent gran Ciutat Vella: ball de carnestoltes. Gran concurs de disfresses*. 1992.
- *Gimcana esportiva. Ara la mar de salut II, II*. 1994.
- *Gimcana organitzada per la Guàrdia Urbana de Ciutat Vella*. 1995.
- *Gran trobada d'havaneres "Barcelona cara al mar"*. 1992, 1993.
- *Gran rua de carnaval a la Rambla. Vine a la rua, reina!*. 1995.
- *Gran trobada d'havaneres "Barcelona cara al mar"*. 1989.
- *Guitarres al Pati Llimona. Concerts*. 1995.
- *Homenatge a Emili Vendrell*. 1993.
- *Inauguració camp de futbol Barceloneta*. 1989.
- *Inauguració de la plaça Folch i Torres*. 1985.
- *Jocs florals Casc Antic*. 1994, 1995.
- *Jornades Ciutat Vella. "Centres històrics a les grans ciutats"*. 1995.
- *Jornades Ciutat Vella, I es*. 1989.
- *L'associació d'amics de la Rambla convoca el 4t concurs de pintura ràpida "la Rambla, color i vida"*. 1995.
- *L'havanera del Casc Antic. Convocatòria de concurs*. 1995.
- *La Barceloneta grec al carrer*. 1992.

- La llibertat no s'injecta. 1987.
- La societat coral recreativa "La Barcarola " ja, tu ! Raval!". 1983.
- La sardana del Casc Antic. Convocatòria de concurs per a..... 1995.
- La torxa arriba a Ciutat Vella. 1992.
- Ludoteca escolar "Premi faci d'alcalde" 1988. 1988.
- Mercè 86 al barri del Raval. 1986.
- Millorem Ciutat Vella. 1987.
- Mostra d'entitats de Ciutat Vella, 2a. 1995.
- Nit màgica al Raval. 1995.
- Olimpíada popular del Casc Antic. 1987.
- !Paso de drogas; campaña de sensibilización para la Barceloneta sobre alcoholismo y otras ..., 1987.
- Primera maratón de rock al Casc Antic. 1993.
- Projecte franja Barceloneta. Carnaval més jove '93. 1993.
- R-inaguración casal del Raval en marcha. 1987.
- Ràdio Ciutat Vella. 1992.
- Raval & comics. 1993, 1996.
- Rècord Guinness. Hem de fer 2.000 metres de duros. 1989.
- Rua de carnestoltes i xocolatada. 1994.
- Sant Jordi -1990- II jocs florals al Casc Antic. 1990.
- Sardinada a l'AV Casc Antic. 1995.
- Segona maratón de rock al Casc Antic. 1994.
- Sessió informativa sobre el lliurament de terrenys a la Barceloneta. 1987.
- Sigues eixerit i per nadal... vine al Casc Antic. 1993.
- Sis hores de rock al Born. 1987.
- Sortida de ciutat per a gent gran. 1989.
- Ta-ka-tà. Barceloneta. 1987.
- Taller per a adolescents al Raval. 1983.
- Tangòtic. Cicle de tango al barri gòtic. 1993.
- "Tangueando" a Ciutat Vella. Curs intensiu d'iniciació al tango argentí. 1993.
- Titelles i pallassos per la pau. 1995.
- Torneig futbol sala a la plaça del carrer Tàpies. 1987.
- Trobada castellera a la Barceloneta: plaça de la Barceloneta. 1988.
- Trobada corals del Barcelonès. 1988.
- Trobada de gegants de la Barceloneta al Port Vell. 1992, 1993, 1994.
- Un drac llegendari al cor de Barcelona. Veniu i busqueu la fórmula per a vèncer el drac. 1995.
- Vent al pati. Cicle de vent al Centre Cívic Pati Llimona. 1995.
- Veus al pati: les veus dins la música clàssica; les veus dins les músiques de multicolor. 1995.
- Vint anys fent barri. Casc Antic: barri de la Barcelona, barri català. 1994.

- Viu a Ciutat Vella. 1987.
- Viu la Plaça Reial. 1989.
- Western al Gòtic: els divendres audicions. 1987.

Hi ha una subsèrie específica sobre temàtica de benestar social amb 350 cartells que recullen de forma gràfica la transició de la mera beneficència a l'estat del benestar social.

Temàtiques d'interès: acolliment, activitats ocupacionals; animació sociocultural; casals; centres cívics; congressos; delinqüència; disminuïts; dones; drogues; educació; família; gent gran; immigració; infància; joves; lleure; psicologia; salut; serveis municipals; serveis socials; treball; voluntariat.

Dates extremes: 1977-1988.

Instruments d'informació i recuperació: programa informàtic Access

Total: 350 unitats documentals

4.2 Secció de Gràfics

Aquesta secció aplega tot el conjunt de material gràfic que formalment no es presenta com a cartell. Hi podem trobar diversos apartats on es recullen els *tríptics* (composicions documentals de tres cosos), els *fullets* (impressos de petites dimensions on es representa un producte, un establiment, una obra, una activitat, etc.), les *targetes* (petit full de cartolina que porta impresos escrits o estampats), i els impresos informatius i de propaganda d'àmbit local.

Temàtiques d'interès: activitats culturals; arts plàstiques; comerços i botigues; conferències; cursos; entitats i associacions; equipaments culturals; estadístiques; exposicions; felicitacions de Nadal; festes; guies (transports, educació, platges, aparcaments, viatges, etc.); institucions públiques; medi ambient; pavimentació de carrers; programes; serveis municipals; transports; urbanisme.

Dates extremes: 1986-1999

Total d'unitats documentals: 650

Retallables, plegables, gràfics publicitaris: és aquella documentació gràfica de suport divers amb predomini de la imatge sobre el text, que té la mateixa funció d'anunciar publicitàriament un producte o servei.

Temàtiques d'interès: Botigues; espectacles; màscares; ventalls, edificis

Dates extremes: 1990-1996

Total d'unitats documentals: 15

Fotolits i originals de cartells: els fotolits són un sistema de reproducció en forma de clixés fotolitogràfics obtinguts fotogràfica-

Targeta dels 4ts Jocs Florals
Escolars de Ciutat Vella de
l'any 1991.

ment. Els originals de cartells són les maquetes o primers dissenys del cartell a partir dels quals es farà en sèrie.

Temàtiques d'interès: activitats culturals; equipaments socials i culturals; exposicions; festes populars; cursos de formació; serveis públics.

Dates extremes: 1991-1994

Total d'unitats documentals: 328

Dibuixos: representacions plàstiques de formes damunt una superfície.

Temàtiques d'interès: bestiar; carrers; edificis; façanes.

Dates extremes: 1988-1995

Total d'unitats documentals: 30

Croquis de la Carassa.
Geganters de Ciutat Vella.
Autors: Casserres-Boix
(1988).

4.3 Secció de plànols i mapes

El fons cartogràfic aplega dues subseccions: d'una banda els *mapes* (representació gràfica plana de la superfície de la terra o d'una porció d'ella), i d'altra els *plànols* (representació sobre una superfície plana de la disposició del districte, d'edificis, d'indrets, etc.).

Temàtiques d'interès: topogràfics de districte i ciutat; d'illes; parcel·lari, emplaçament de fires; enllumenat; equipaments municipals; pavimentació; habitatges; barris; carrers; places; façanes; edificis; reforma urbanística; aparcaments.

Dates extremes: 1969-1997.

Instruments d'informació i recuperació: programa informàtic Access

Total d'unitats documentals: 371

- Àrea de Montjuïc.

Ajuntament de Barcelona, Patronat de Turisme, escala 1:5000.

- Àrea de Rehabilitació Integrada de Ciutat Vella.

1996, escala 1:5000. (3 exemplars).

- Barcelona 1717-1940: 10 plànols històrics.

Ajuntament de Barcelona, Institut Municipal d'Història, (escales diverses).

- Barcelona.

Escala 1:10.000.

- Barcelona. Districtes municipals i els seus barris.

1933, escala 1:10.000.

- Barcelona. Districtes.

Ajuntament de Barcelona, 1986, escala 1:10.000.

- Barcelona. Districtes.

Ajuntament de Barcelona, 1991, escala 1:10.000.

- Barcelona.

Jefatura Superior de Policia, comisaria de zona 2, escala 1:6000.

- Barcelona: plano guia-urbana.

1985, 9a. ed. actualitzada. (Indica els districtes i els barris), escala 1:10.000.

- Barri Casc Antic.

Din-A3, escala 1:3000. (17 exemplars).

- Barri de la Barceloneta.

Din-A3, escala 1:3000. (16 exemplars).

- Barri del Raval, part del barri Gòtic.

Din-A4, escala 1:5000. (15 exemplars).

- Barri del Raval.

Din-A3, escala 1:3000. (19 exemplars).

- Barri gòtic.

Din-A3, escala 1:3000. (17 exemplars).

- Ciutat Vella dividit per sectors censals.

Din-A3, escala 1:5000. (3 exemplars).

- Ciutat Vella seccions censals.

Din-A3, 1984, escala 1:5000. (5 exemplars).

- Ciutat Vella.

1988, escala 1:6000.

- Ciutat Vella.

Din-A3, escala 1:5000. (2 exemplars).

- Ciutat Vella.

Din-A3, escala 1:5000. (3 exemplars).

- Ciutat Vella.

Din-A3. Escala 1:10.000. (2 exemplars).

- Ciutat Vella.

Din-A4, escala 1:5000. (paper fotogràfic).

- Ciutat Vella.

Din-A4, escala 1:6000.

- *Ciutat Vella*.
Escala 1:5000. (41 exemplars).
- *Plànol parcel·lari Ciutat Vella*.
Dividit en 33 parcel·les, din-A3, escala 1:5000. (4 exemplars).
- *Ciutat vella/Parc de mar*.
Ajuntament de Barcelona, Patronat de Turisme, escala 1:5000.
- *Col·lecció de plànols dels districtes de Barcelona*.
Ciutat Vella. Escala 1:1000. *Eixample*. Escala 1:5000. *Les Corts*.
Escala 1:5000. *Sarrià-Sant Gervasi*. Escala 1:5000. *Horta-Guinardò*.
Escala 1:5000. *Sant Andreu*. Escala 1:5000. *Sant Martí*. Escala 1:5000.
- *Districte Ciutat Vella*. Plànol guia.
1997, escala 1:6000. (5 exemplars).
- *Districte d'Horta-Guinardò*.
1991, escala 1:4000.
- *Districte Ciutat Vella*.
Barcelona 10, Districte i Ciutat Vella: suplement especial
núm.1, gener 1987. (plànol desplegable).
- *Districte de Ciutat Vella amb sectors*.
Escala 1:5000.
- *Districte de Ciutat Vella: plànol guia*.

Plànol d'aparcaments de
bicicletes a Ciutat Vella
(1994).

- 1998, escala 1:100.000.
- *Districte i Ciutat Vella*.
1985, escala 1:5000. (2 exemplars).
- *Espais lliures pla especial de reforma interior*.
Escala 1:5000.
- *Espais lliures pla general metropolità*.
Escala 1:5000. (2 exemplars).
- *Estudi de l'estat de conservació dels edificis d'habitatges
de Barcelona: localització de les finques estudiades Ciutat Vella,
sector oriental*.
Patronat Municipal de l'Habitatge de Barcelona, Unitat de
Rehabilitació, 1987, escala 1:2000.

- *Fira de Sant Ponç*.
Ajuntament de Barcelona, Districte Ciutat Vella, Serveis
Tècnics, Servei de Manteniment i Serveis, 1997, escala 1:400.
(2 exemplars).
- *Fira de Santa Llúcia 1996*.
Ajuntament de Barcelona, Serveis Tècnic, escala 1:500. (un
exemplar en paper i un exemplar en paper vegetal).
- *Inversió equipaments 1980-1991 districte*.
Escala 1:5000. (2 exemplars).
- *Localització d'equipaments i aparcaments per a bicicletes: apar-
caments per a bicicletes*, (4 sectors diferents, 4 exemplars).
Equipaments i aparcaments per a cotxes. (5 exemplars).
(Plànols adhesius; més una mostra en paper). Escala 1:1000.
- *Nombre d'habitants de Ciutat Vella indicat per barris*.
Escala 1:5000.
- *Obres majors districte 88-90*.
Escala 1:5000.
- *Part del barri de la Barceloneta*.
Din-A3, escala 1:3000. (3 exemplars).
- *Part del barri gòtic, Casc Antic*.
Din-a4, escala 1:5000. (4 exemplars).
- *Pla especial reforma interior d'enllaç del carrer Rull amb el barri
de Sant Just*. Ajuntament de Barcelona, 1992, axometria del
conjunt (perspectiva), escala 1:500.
- *Pla especial reforma interior de la Barceloneta*.
1981, 2 plànols, escala 1:2.500 i 1:200.
- *Pla especial reforma interior del sector oriental del centre històric
de Barcelona*. 1983, 2 plànols: núm. 9: *proposta de conjunt: trac-
tament de l'espai públic*. escala 1:1.000 núm.10: *perspectives:
àrea de remodelatge*. escala 1:100.
- *Plano de ordenación física incorpora las alineaciones y zonas del
plan general metropolitano*.
Corporación Metropolitana de Barcelona, 1977, escala 1:2000.
- *Plànol de centres escolars de Ciutat Vella. Preescolar i EGB 1991-92*.
Din-A3, escala 1:10.000. (2 exemplars).
- *Plànol de Cerdanyola del Vallès*.
Escala 1:2000.
- *Plànol de Ciutat Vella*.
Escala 1:2000.
- *Plànol de la Rambla, any 1772. Pla de la Rambla, any 1807*.
Escala 1:500.
- *Plànol de Madrid, segle XVII*.
Escala 1:3000.
- *Plànol del Districte de Ciutat Vella*.
Escala 1:5000.

- *Plànol del Pla de l'Estany.*
Escala 1:500.
- *Plànol: parcel·lari B-2.*
Ayuntamiento de Barcelona, Unidad de Urbanismo, Subunidad del Plano de la Ciudad, Servicio de Topografía, 1969, escala 1:2000.
- *Plànol: parcel·lari B-2.*
Ayuntamiento de Barcelona, Unidad de Urbanismo, Subunidad del Plano de la Ciudad, Servicio de topografía, 1969, (edificis destacats en diferents tonalitats), escala 1:2000.
- *Plànol (fotografia) que comprèn els carrers: Ramblas, Tallers, Ronda de Sant Antoni, Ronda de Sant Pau i Marqués del Duero.*
Escala 1:2000.
- *Plànol que comprèn els carrers: Ramblas, Tallers, Ronda de Sant Antoni, Ronda de Sant Pau i Marqués del Duero.*
Escala 1:1000.
- *Plànols parcel·laris de Ciutat Vella.*
Escala 1:3000. (42 exemplars).
- *Plànols parcel·laris. Zona magatzems avinguda Icària.*
1996, escala 1:1000. (7 exemplars).
- *Plànols parcel·laris de Ciutat Vella.*
Escala 1:2000. (27 exemplars).
- *Plànols parcel·laris del Districte Ciutat Vella.*
Escala 1:500. Plànol guia, escala 1:1000, dividit en 42 sectors.
- *Plànols: obres majors districte 88-90.*
Escala 1:6000.
- *Previsió equipaments pla especial de reforma interior.*
Escala 1:5000.
- *Previsió equipaments pla general metropolità.*
Escala 1:5000. (2 exemplars).
- *Programa d'aparcaments municipals per a l'horitzó 2000: primera proposta.* 1990, escala 1:10.000.
- *Província de Barcelona: planejament i usos del sòl.*
1992, escala 1:100.000. (4 exemplars).

Total dels fons gràfics i cartogràfics: 3.394

5. Biblioteca auxiliar

Constituída amb la idea de complementar els fons municipals de l'Arxiu Municipal, està formada per un conjunt de publicacions de caràcter general i especialitzat. La biblioteca es vertebrava en cinc subseccions:

Obres de referència i de consulta

Són aquells llibres en forma d'enciclopèdies, diccionaris, anuaris, directoris, etc. que tracten amb amplitud de disciplines i coneixements o de part important d'ells.

Publicació referent a l'entorn territorial i històric de Ciutat Vella.

Obres de caràcter general

Tracten d'una disciplina o temàtica específica d'interès general, i es presenten en forma de manuals, d'informació general i/o municipal, història, economia, ciències polítiques, geografia, etc.

Obres relacionades amb les ciències de l'administració

La componen aquells llibres referents a l'Administració municipal: legislació, reglaments, ordenances, estadístiques, memòries dels serveis municipals, nomenclàtors, censos, etc.

Obres referents a l'entorn territorial i històric de l'Arxiu

És la reunió d'escrits que fan referència a l'evolució física, històrica i social del districte de Ciutat Vella. A l'Arxiu Municipal

s'apleguen tot un conjunt de monografies especialitzades en temàtica de Ciutat Vella, on destaca el recull dedicat a urbanisme.

Metodologia d'arxiu

Són publicacions tècniques relacionades amb l'arxivística: guies, inventaris, catàlegs, memòries i indicadors d'arxius, tesaurus, índexs, manuals d'arxivística, etc.

Títols: 1.228 volums

Instruments d'informació i recuperació: catàleg alfabètic d'autors-matèries

Mecanització mitjançant el programa informàtic Pèrgam

Les adquisicions de la biblioteca es produeixen per tres procediments: compra, donacions d'entitats i associacions del districte i donacions dels mateixos serveis del Districte.

Vella Ciutat. Revista de l'Associació de Veïns del Casc Antic, núm. 14, octubre de 1994.

6. Hemeroteca

Formada per revistes, publicacions periòdiques, publicacions especialitzades (arxivística, història, publicacions oficials), i buidats de premsa de Ciutat Vella i d'interès general.

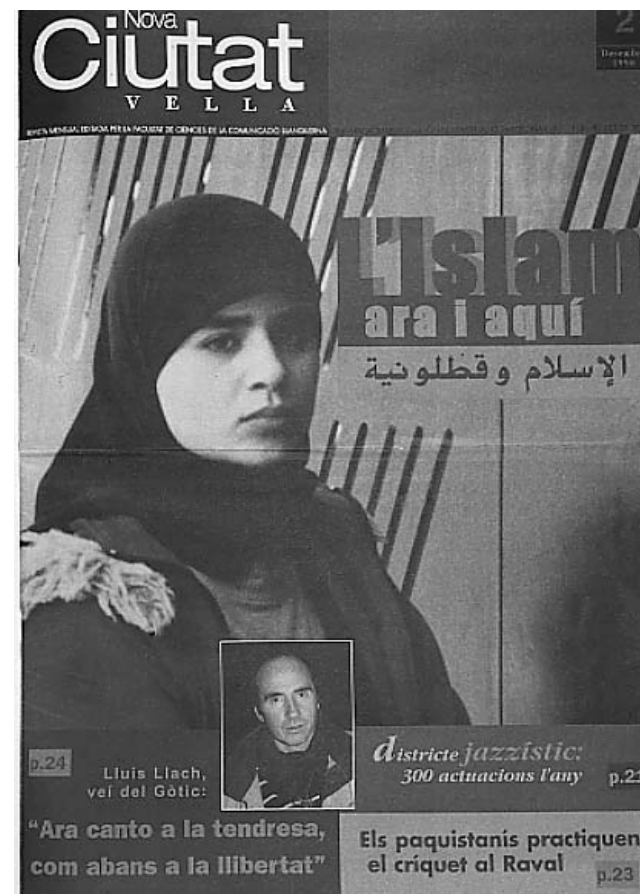
6.1 Publicacions periòdiques

Publicacions periòdiques procedents de les diferents institucions, entitats i associacions de Ciutat Vella, a més d'altres de relacionades d'àmbit de ciutat:

- A 2000 per hora.
- A Bama.
- Agenda cultural EL PERIÓDICO.
- Agenda cultural suplement de El Prat.
- Agenda de la imatge.
- Años luz.
- Apuntes de Educación.
- Aquí, setmanari de Barcelona.
- Àrea Metropolitana de Barcelona.
- Aspanias.
- Assemblea - Nariguts Club.
- Barcelona 10.
- Barcelona 2000.
- Barcelona Econòmica. Indicadors econòmics de Barcelona.
- Barcelona Esports.
- Barcelona Informació.
- Barcelona Informació Cultural.
- Barcelona Metròpolis Mediterrània.
- Barcelona Música.
- Barcelona Participació.
- Barcelona Societat.
- Barcelona Tourism News.
- Barcelona Verda - Butlletí de Parcs i Jardins.
- BCN ocupació.
- Bojos per Barcelona.
- Butlletí. (Associació de funcionaris jubilats de l'administració local de Barcelona).
- Butlletí Club Natació de Barcelona.
- Butlletí de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona.
- Butlletí del mercat local de treball.
- Butlletí informatiu d'amics de la poesia. (Associació de Veïns del Casc Antic).

- Calada.
- Campus ... Que.
- Carta Municipal.
- Casa d'Eivissa i Formentera a Catalunya.
- Casal Lambda.
- Catalunya barri a barri.
- Catalunya Municipal.
- Catalunya música. Revista Musical Catalana.
- Centre d'Informació de la Virreina.
- Centre Dramàtic.
- Club excursionista Pirinenc.
- Collserola - Butlletí del Parc.
- Contacte.
- Coordinadora de Jubilats i Pensionistes de les Associacions de veïns de Barcelona.
- CUS informa. (Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat).
- Dades.
- De primera. Barcelona Projecte Jove.
- De primera mà.
- Debat juvenil.
- El Balcó. (Associació de Propietaris de Catalunya).
- El Cor de Barcelona.
- El nostre casal.
- El porquet de Sant Antoni - Casal de joves catalans.
- El servei. Servei civil internacional.
- El triangle.
- El Vigia.
- El vint-i-nou.
- Entre joves.
- Europa Municipal.
- Exposocial.
- Fer Ciutat.
- Formación y Empresa.
- Full informatiu. (Districte de Ciutat Vella. Serveis Personals).
- Full informatiu 20.
- Full informatiu Mensual "El Fanalot".
- Full informatiu. Museu Nacional d'art de Catalunya.
- Galeria Carles Poy. Informatiu trimestral.
- Gent (Fraternitat cristiana de malalts i minusvàlids).
- Gent Gran.
- Goymar - Escuela Profesional de Técnicas industriales de la confección.
- Gràcia Express.
- Gremi de Garatges.
- Hermandad.
- Hora punta.
- Horizonte Europa.

Nova Ciutat Vella. Revista mensual de la Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna, núm. 2, desembre de 1998.

- IME - Informatiu.
- Informació casal d'associacions juvenils de Barcelona.
- Informatiu; Butlletí del centre d'investigació. Formació. Assessorament.
- Informatiu Pla integral de Roquetes.
- Informatiu. (Fundació Caixa de Pensions).
- Informatiu bimensual per associació de voluntariat.
- Irfogai.
- ITP. Informació sobre el transport públic.
- Jazz sí.
- Joves música.
- Lambda.
- L'Arjau.
- L'Associació de Barcelona.
- L'Aurora de Clavé.

- L'Eixample.
- L'Informatiu del Pati Llimona.
- L'Informatiu Dona.
- L'Informatiu Gent Gran.
- L'Informatiu Jove.
- La Farola.
- La Drecera.
- La Municipal de Barcelona .
- La Plaza.
- La Rambla. Barcelona Magazine.
- La Revista del Mercat.
- La Veu de la Gent Gran.
- La Veu del Carrer.
- La Veu del Raval - La taula del Raval.
- La Veu de Ciutat Vella.
- Maniconyo.
- Mar.
- Marítimes. (Diario del Puerto de Barcelona).
- Mitjà de comunicació. (Òrgan oficial de l'associació de Botiguers de Sant Pere Mitjà).
- Montepio de Conductores.
- Navegant amb la Vendee Globe.
- No callen.
- Noticevi.
- Notícies. (Universitat Pompeu Fabra).
- Nou barris 9.
- Nova Ciutat Vella (Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna).
- Òmnium Cultural.
- Panorama. Fundació la Caixa.
- Papers d'informació social.
- Parantes de Ciutat Vella.
- Paraules de Ciutat vella.
- Pipa Club.
- Port Vell.
- Prevenió.
- Primer la gent
- Programa d'atenció a l'usuari - full informatiu intern.
- Quatre Gats.
- Raval acció integrada.
- Raval Jove.
- Raval-Va.
- Revista per a la Gent Gran de la Fundació Agustí Piriz.
- Revista de Medicina Familiar y comunitaria.
- Revista de Museus.
- Revista del Consorci Hospitalari de Catalunya.

Paraules de Ciutat Vella.
Associació Cultural Paraules
de Ciutat Vella, núm. 5,
desembre de 1994.

- Ritme. (Agrupació Cultural Folklorica de Barcelona).
- Setmanari informatiu. (Generalitat de Catalunya-Direcció General d'Administració Local).
- Sirga. Associació amics del Museu Marítim de Barcelona.
- Soci - Full informatiu de l'associació de veïns del Casc Antic.
- Som-hi Raval.
- Tango. Boletín de la asociacion de amigos del Tango.
- Tercera, segona, primera mà.
- Una veu Amiga.
- Una revista de la social.
- Vella Ciutat.
- Vida Marina.
- Voraviu.

Total: 145 títols

6.2 Publicacions especialitzades

Formada per revistes tècniques d'història, arxivística i administració:

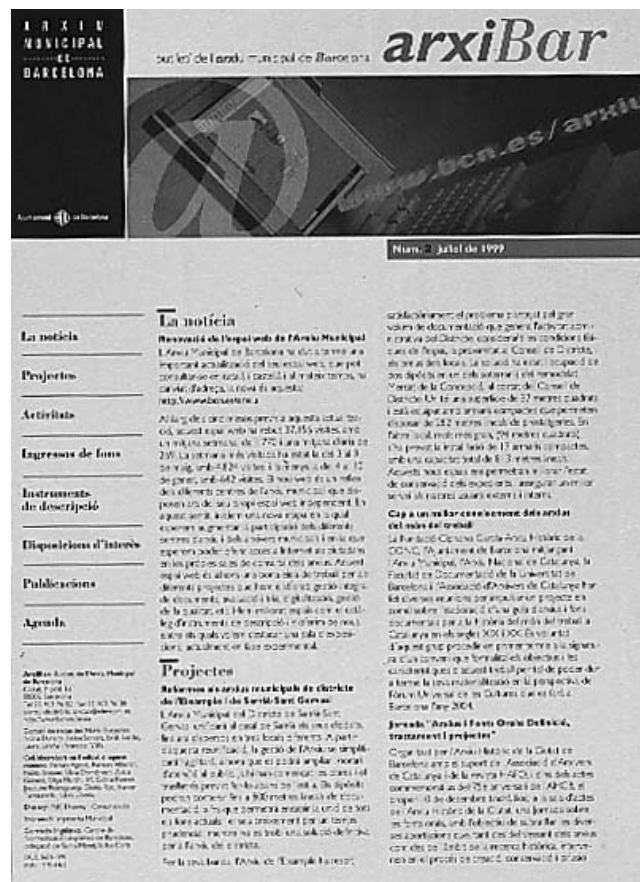
6.2.1 Publicacions tècniques d'història:

- Arxiu i Museu d'Història de la Ciutat. Ajuntament de Sant Feliu de Guixols.
- Balma. Didàctica de les Ciències Socials, Geografia i Història. Ed: Graó.
- Barcelona Quaderns d'Història. Institut Municipal d'Història, Ajunt. de Barcelona.
- BCN Biblioteca de la Història. Institut Municipal d'Història de Barcelona, Ed. Proa.
- Camèlies - Full informatiu Taller d'Història de Gràcia. Arxiu Municipal del Districte de Gràcia.
- Col·lecció Gent de la Casa Gran. Ajuntament de Barcelona.
- Diàlegs a Barcelona. Regidoria d'Edicions i Publicacions, Ajuntament de Barcelona.
- Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia. Ed. Graó.
- Imatges i Records. Ed. Viena-Columna.
- Gausac. Publicació del Grup d'Estudis Locals de Sant Cugat del Vallès.
- Historia y Fuente Oral. Institut Municipal d'Història.
- L'Avenç. Revista d'Història. Ed. L'Avenç.
- Quaderns de l'Arxiu. Arxiu Municipal de Barcelona, Ajuntament de Barcelona.

6.2.2 Publicacions tècniques d'Arxivística:

- ArxiBar. Arxiu Municipal de Barcelona, Ajuntament de Barcelona.

ArxiBar. Butlletí de l'Arxiu Municipal de Barcelona, núm. 2, juliol de 1999.

- Arxius d'imatges Emili Massanas i Burcet. Diputació de Girona.
- Arxius. Butlletí del Servei d'Arxius. Generalitat de Catalunya.
- Boletín de Información. Centro de Información Documental de Archivos.
- Boletín Informativo Proco SA. Microfilm y tratamiento electrónico de información.
- Butlletí. Informatiu de l'Associació d'Arxivers de Catalunya.
- Col·lecció Guies de l'Arxiu Municipal. Ajuntament de Barcelona.
- Col·lecció d'Inventaris i Catàlegs de l'Arxiu Municipal. Ajuntament de Barcelona.
- Guies dels Arxius Històrics de Catalunya. Generalitat de Catalunya.
- Lligall. Revista Catalana d'Arxivística. Associació d'Arxivers de Catalunya.
- Normes i Reglaments de l'Arxiu Municipal. Ajuntament de Barcelona.

6.2.3 Publicacions oficials

- *Gasetta Municipal*. Ajuntament de Barcelona (1922-1976) i (1988-1999).

6.3 Hemeroteca de buidats de premsa diària

Els buidats de premsa diària s'efectuen sobre temàtica específica de Ciutat Vella i sobre notícies d'interès general relacionades amb el mateix Districte. L'hemeroteca compta amb 34.000 retalls de premsa.

6.3.1 Buidats de premsa d'informació general sobre Ciutat Vella (1989-1999)

El recull de premsa es fa de diaris de difusió nacional i publicacions, revistes i diaris locals del districte que facin referència a l'àmbit geogràfic de Ciutat Vella. Els buidats poden ser consultats a través d'un catàleg tematicocronològic:

Ciutat Vella

1. Associacions de veïns
  - 2.1 Barceloneta
    - 2.1.1 Platges
  - 2.2 Casc Antic
  - 2.3 Gòtic
  - 2.4 Raval
3. Benestar Social
  - 3.1 Atur-Ocupació
  - 3.2 Cultura
  - 3.3 Esports
  - 3.4 Infància
  - 3.5 Joventut
  - 3.6 Marginació
    - 3.6.1 Malalts mentals
  - 3.8 Toxicomanies
  - 3.9 Velleja
  - 3.10 Voluntariat
4. Carrers
  - 4.1 Avinguda Drassanes
  - 4.2 Carrer Ferran
  - 4.3 Carrer Nou de la Rambla
  - 4.4 Avinguda del Paral·lel
  - 4.5 Carrer Portaferrissa
  - 4.6 Avinguda Portal de l'Àngel

Recull de premsa sobre diaris amb temàtica de Ciutat Vella: *Diari de Barcelona*, 27 de febrer de 1966.

- 4.7 Rambla
- 4.8 Via Laietana
- 4.9 Altres
- 5. Comerços i tendes
- 6. Places
  - 6.1 Catalunya
  - 6.2 del Rei
  - 6.3 Nova
  - 6.4 Reial
  - 6.5 Sant Jaume
  - 6.6 Altres
- 7. Habitatge
- 8. Pensions
  - 8.1 Tancament de Pensions
- 9. Port de Barcelona
- 10. Seguretat Ciutadana
  - 10.1 Tràfic de drogues
  - 10.2 Successos
- 11 Rehabilitació
- 12. Festes i Fires
  - 12.1 La Mercè
  - 12.2 Santa Llúcia
- 13. Monuments, edificis i indrets
  - 13.1 Sponsors
  - 13.2 Arc de Triomf
  - 13.3 Born
  - 13.4 Casa de la Caritat
  - 13.5 Caserna de Sant Agustí
  - 13.6 Catedral
  - 13.7 Colom
  - 13.8 Convent dels Àngels
  - 13.9 Drassanes, Les
  - 13.10 Fossar de les Moreres
  - 13.11 Estació de França
  - 13.12 Liceu, El
  - 13.13 Llotja, La
  - 13.14 Monument a Macià
  - 13.15 Moll de la Fusta
  - 13.16 Palau de la Música
  - 13.17 Palau Güell
  - 13.18 Parc de la Ciutadella
    - 13.18.1 Exposició Universal de 1888
  - 13.19 Pati Llimona
  - 13.20 Porxos de Fontserè

- 13.21 Rambla de Mar
- 13.22 Saló de Cent
- 13.23 Sant Pau del Camp
- 13.24 Santa Maria del Mar
- 13.25 Santa Mònica
- 13.26 Universitat Pompeu Fabra
- 13.27 Altres

6.3.2 Buidats de premsa d'informació general d'interès (1989-1999)

El recull de premsa es porta a cap sobre diaris de difusió nacional. Els buidats poden ser consultats a través d'un catàleg tematicocronològic:

Informació general

- 0. Gestió municipal
- 1. Associacions de veïns
- 2. Barris
- 3. Benestar social
- 4. Habitatge
- 5. Hotels
- 6. Institucions ciutadanes
- 7. Medi ambient
- 8. Olimpíades
- 9. Seguretat ciutadana
- 10. Urbanisme

6.3.3 Buidats de premsa d'arxivística

Formats per reculls de premsa diària d'abast nacional. Els buidats poden ser consultats cronològicament

6.3.4 Buidats sobre la funció cultural de l'arxiu

Creat a partir d'articles apareguts a publicacions periòdiques de caràcter especialitzat (arxivística, pedagogia, didàctica de les ciències socials, etc.). Els buidats poden ser consultats a través d'un catàleg temàtic:

Funció social de l'Arxiu

- 1. Arxiu i història
- 2. Arxiu i cultura
- 3. Funció pedagògica
  - 3.1 Arxius i escoles
  - 3.2 El servei pedagògic
  - 3.3 Aplicacions didàctiques
- 4. Màrqueting d'arxius
- 5. Usuaris d'arxius

6. Arxius i altres equipaments culturals
7. Arxius i noves tecnologies
8. Arxius i activitats de dinamització

6.4 Literatura Grisa

És un recull documental d'escrits no publicats que no tenen una configuració de llibre, i que es presenten en forma de diverses tipologies documentals: informes, indicadors, planificacions, projectes, estudis, avaluacions, memòries, etc., seleccionats per a la difusió de la informació tècnica i científica entre els usuaris de l'Arxiu. El fons es divideix en dos grans apartats: benestar social i temàtica general.

Temàtiques d'interès:

Benestar social: acolliment; animació sociocultural; cultura; dona; ensenyament; estrangeria; família; immigració; infància; joventut; marginació; sanitat; toxicomanies; vellesa; voluntariat.

Temàtica general: Administració municipal; arquitectura; barris (Barceloneta, Casc Antic, Gòtic i Raval); demografia; descentralització; economia; estadística; habitatge; història; jocs olímpics; medi ambient; participació ciutadana; prevenció i seguretat; rehabilitació; serveis municipals; serveis socials; turisme; urbanisme (plans de reforma interior); via pública.

Caixes: 189/23,5 m

Dates extremes: 1978-1996

Instruments d'informació i recuperació: fitxers matèries-alfabètic

**Objectes d'interès
històric dipositats
a l'Arxiu**

L'Arxiu Municipal recull objectes d'especial valor fruit d'actes de representació políticociudadana del Districte, o de donacions efectuades per ciutadans, relatives a la història local o representatives de fets, activitats i/o accions produïdes a Ciutat Vella:

Col·lecció d'objectes obsequiats al Consell Municipal del Districte de Ciutat Vella (1981-1995):

- Associació Esportiva de Ciutat Vella (2 clauers).
- XXX Aniversari dels II Jocs del Mediterrani, 1992 (medalla).
- LVI Aniversari 1925-1981, 50è Aniversari ACR 1925-1975 (medalla i escut).
- Els Trobadors, 2-10-83 (figura i medalla).
- A la subcomissió de la Tercera Edat, 1981, (placa).
- Guàrdia Urbana amb la inscripció "I.P.A. España. Barcelona" (placa).
- Città di Alessandria, (placa).
- Diadeta de la Barceloneta, IV Mostra d'Entitats, 1996 (aquarel·la sobre plàstic).
- 6ns Jocs Florals de Ciutat Vella, 1994 (placa).
- Jocs Florals de Ciutat Vella, 1996 (làmina de pedra).
- II Mostra d'Artistes Plàstics del Raval, 1995 (placa).
- Homenatge a D. Enrique Tierno Galván, 21-9-86 (placa).
- Aniversari del Frontó Colom (placa).
- AEB (plat-cendrer).
- 10è Aniversari inauguració local social ACH Lo Picarol (bloc de marbre-escut).
- I Trobada St. Josep Oriol, Barri del Pi, Gegants del Pi, 1995 (bloc de marbre).
- Societat Coral Els Trobadors, Festes de la Mercè, 1902-1990 (medalla).
- Gegants del Pi de Barcelona, 1985 (medalla).
- Escut de la ciutat D'Alessandria (banderí).
- Città di Alessandria. Scambi internazionali giovanili, 1998 (placa).
- Capsa de fusta tallada per a bloc de notes.
- Consell Municipal del Districte, AV dels Carrers Cendra i Requesens, 1986 (placa).
- Guitarra de porcellana amb el logotip: "Barcelona més que mai".
- Escut de Granada (medalla).
- Districte Ciutat Vella, Societats Corals, AV Raval, 1989 (plat commemoratiu).
- Basílica de Santa Maria del Mar, VI centenari, 1383-1983 (medalla).
- I Trobada de Corals del Barcelonès, 1988 (medalla).
- Rebotiga d'en Pitarrà. Bressol del Teatre Català (medalla).
- Les societats corals i l'AV del Raval a J.A. Clavé, 1989 (placa).
- Societat Coral Els Trobadors a l'Ajuntament de Barcelona, 1989 (placa).

Col·lecció de banderes de la Ciutat de Barcelona

Pinacoteca:

- Quadre signat per Silradera (núm. patrimoni municipal 46745)
- Quadre signat per Cesc

Col·lecció de màquines d'escriure i escriptori:

- Màquina d'escriure Ideal (anys vint)
- Màquina d'escriure elèctrica Facit (anys setanta)
- Màquina d'escriure elèctrica Underwood 1000 (anys setanta)
- Taules per a recolzar-hi màquines d'escriure: Involca (anys setanta) i Fura (anys seixanta)

Objectes d'interès històric (maquetes):

- Restaurant de l'Exposició Universal de Barcelona
- Església de Santa Maria del Mar

**Altres fons
documentals
d'interès**

La ubicació que té l'Arxiu Municipal de Ciutat Vella, al bell mig de Barcelona, fa que es produeixi una sobreposició de la història de la ciutat envers el Districte. Per aquest motiu, el ventall de possibilitats de recerca històrica en el territori que li és propi és molt ampli:

L'Arxiu Municipal Administratiu (baixada Caçador, 3)

Per a tota aquella documentació relativa a l'Administració municipal del territori de Ciutat Vella des de l'any 1833 fins a l'any 1984, que és quan s'inicia el procés de transferències als districtes.

Museu d'Història de la Ciutat (plaça del Rei, 11)

Guarda documentació especialitzada en història local, història antiga, arqueologia, ceramologia i epigrafia. Ofereix un seguit d'espais expositius, així com materials documentals de suport que permeten conèixer els trets principals de la història de la ciutat i per extensió de Ciutat Vella.

Arxiu Històric de la Ciutat (carrer Santa Llúcia, 1)

En els fons documentals municipals medievals i moderns s'hi troba documentació escrita sobre Ciutat Vella. Cal destacar de la institució la seva biblioteca i hemeroteca sobre publicacions del districte, el seu departament de gràfics i l'arxiu fotogràfic.

Arxiu Nacional de Catalunya (carrer Jaume I, s/n. - Sant Cugat del Vallès):

Té uns fons d'institucions i d'empreses radicades a Ciutat Vella. En l'àrea dels fons d'imatges, gràfics i audiovisuals, també hi trobarem documents visuals i gràfics d'associacions i empreses de Ciutat Vella.

Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona (pla de la Seu, s/n)

Compta amb la documentació de les assemblees i els acords pertinents als interessos d'aquestes, de la corporació formada per canonges com a consell del bisbe.

Arxiu Diocesà (carrer Bisbe Irurita, 5)

Disposa d'àmplia documentació escrita i gràfica de les institucions i congregacions religioses, així com de les parròquies de Ciutat Vella.

Arxiu del Col·legi d'Arquitectes (plaça Nova, 5)

Els seus fons estan especialitzats en: arquitectura, urbanisme, tecnologia de la construcció, planificació urbana i teoria, anàlisi i crítica de les belles arts.

Arxiu de la Corona d'Aragó (carrer Almogàvers, 77)

Per a l'estudi de la història medieval, destaquen entre els seus fons els registres de la Cancelleria, en què es poden trobar estudis locals o territorials referents a Ciutat Vella.

Biblioteca de Catalunya (carrer Carme, 47)

Fons de tipus bibliogràfics amb monografies dedicades a Ciutat Vella. A la documentació de reserva podem trobar: manuscrits, estampes, mapes, plànols, gravats, fullets i publicacions periòdiques sobre l'entorn territorial de Ciutat Vella.

Ateneu Barcelonès (carrer Canuda, 6)

Biblioteca general amb una extensa bibliografia sobre temàtica de Ciutat Vella.

Associacions de Veïns de la Barceloneta (carrer Marquès de la Quadra, 1), Casc Antic (carrer Rec, 27), Raval (carrer d'en Roig, 12) i Gòtic (carrer Regomir, 3):

Dins de l'àmbit territorial de Ciutat Vella, hi ha nombroses entitats i associacions, així com determinats particulars, que posseeixen arxius patrimonials de consulta restringida, però de gran valor històric i social, que complementen en l'àmbit ciutadà la documentació oficial de l'Administració.

Col·laboracions i publicacions de l'Arxiu

Malgrat a la creixent diversitat de les activitats culturals de l'Arxiu Municipal, les publicacions són l'eina tradicional per excel·lència de difusió de tot arxiu. Les publicacions que aquí es presenten són l'esforç que l'Arxiu Municipal realitza, per informar i formar al ventall més ampli possible de ciutadans:

- *Aproximació teòrica a la tipologia de l'usuari d'arxius*. Lligall, Revista Catalana d'Arxivística, núm. 7, 1992, pàg. 77-96.
- *Arxiu eina de l'entorn, eina de la història local*. Barcelona, L'Avenç. Actes del I Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya, 15-16 novembre de 1991, pàg. 135-142.
- *Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella*. Tríptic informatiu. Consell Municipal del Districte de Ciutat Vella, Barcelona, 1992.
- *Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella*. A: Guia de l'Arxiu Municipal de Barcelona. Ajuntament de Barcelona, Regidoria de Presidència, 1992, pp. 18-21.
- *Barcelona imatges i records*. Ed. Viena - Columna, 1998, 91 pàg.
- *Breu apunt històric sobre la seu del Consell de Districte de Ciutat Vella*. El Vigia de Ciutat Vella, núm. 19, gener 1994, Viure l'Art, Tresors de Ciutat Vella/Tema X, pàg. 12-13.
- *Ciutat Vella. Barcelona, la seva història i tu*. Col·lecció de cromos editada per CATIC (Centre d'Activitats per al Turisme i el Comerç), maig de 1995.
- *El Convent dels Àngels: Història d'un equipament sociocultural adreçat a la ciutadania. L'antic noviciat dels Àngels, avui Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella*. El Vigia de Ciutat Vella, núm. 21, abril-maig de 1994, pp. 11-12 i 33.
- *El Districte de Ciutat Vella trasllada la seva seu a la Casa de la Misericòrdia*. La Veu de Ciutat Vella, Especial Estiu 99, pàg. 14.
- *Espai pels ciutadans*. El Districte amplia les oficines d'atenció al públic a la Casa de la Misericòrdia. Nova Ciutat Vella, setembre/octubre 1999, núm. 10, pàg. 5.
- *Imatges i records. Barcelona: de Ciutat Vella*. Ed. Viena - Columna, 1995, Col·lecció Imatges i Records, núm. 24, 60 pàg.
- *La incidència dels arxius en el món de l'ensenyament. Conèixer la*

Barceloneta: un exemple de la funció cultural dels arxius. Gausac, juny 1994, núm. 4, pàg. 133-143.

- *La funció cultural de l'arxiu: introducció a l'acció pedagògica.* I Jornades de Didàctica de les Ciències Naturals i Socials al Baix Llobregat, celebrades a Sant Feliu de Llobregat els dies 28, 29 i 30 de setembre de 1992, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Col·lecció Llorenç Sans núm. 5, 1994, pàg. 461-474.
- *La función pedagógica del archivo. Aplicaciones didácticas en forma de talleres de historia, tecnológicos y audiovisuales.* P H Boletín del Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, Año VI, núm. 24, septiembre 1998, pág. 95-105.
- *L'arxiu arriba a l'escola. Conèixer la Barceloneta: un exemple de la funció cultural dels arxius.* Barcelona, Ed. Germà Iturrate, 1996, 120 pàg.
- *L'arxiu Municipal com a equipament cultural especialitzat.* Laboratori d'Arxius Municipals, Diputació de Barcelona, Oficina de Patrimoni Cultural, Barcelona, 1997, pàg. 51-70.
- *L'arxiu, una rebotiga de fonts didàctiques infrutilitzada.* Balma, Revista de Didàctica de les Ciències Socials, Geografia i Història, núm. 5, juliol 1996, pàg. 89-101.
- *L'ús de les fonts d'un arxiu en les ciències socials. A: Les fonts en les ciències socials. Instruments per a l'estudi de les societats.* Barcelona, Editorial Graó, 1996, Biblioteca de Guix, núm. 5, pàg. 9-63.
- *Planificar el servicio pedagógico del archivo.* Boletín ANABAD (Asociación Nacional de Archiveros, Bibliotecarios, Arqueólogos i Documentalistas), XLVI (1996), núm. 2, pàg. 24-45.
- *Repensar el servei pedagògic de l'arxiu.* Gausac, núm. 8, juny 1996, pàg. 97-107.
- *Un distrito maternal. El distrito de Ciutat Vella desplaza sus oficinas a la vieja Casa de la Maternitat de la calle Ramalleres.* La Vanguardia, Vivir en Barcelona, pàg. 4, domingo, 3 de octubre 1999.

Bibliografia bàsica sobre Ciutat Vella

Aquelles publicacions d'interés referides al Districte de **Ciutat Vella com a centre històric:**

- AMADES, Joan: *Històries i llegendes: passejada pels carrers de la Ciutat Vella*. Barcelona, Ed. 62 Vol. I: 1984, 961 pàg. Vol. II: 1984, 1068 pàg.
- *Barcelona en la seva història. Breu història de la ciutat*. Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Delegació de Cultural, 1970, 74 pàg.
- BRUNQUER, ESTEVE G.: *Relació sumaria de la antiga fundació i cristianisme de la ciutat de Barcelona*. Barcelona, Llogar i Obradors i Dau, 1871, 76 pàg.
- CARRERAS CANDI, Francesc: *Geografia general de Catalunya. La ciutat de Barcelona*. Barcelona, Ed: Albert Martín, 1.137 pàg.
- DE BOFARULL, Antonio: *Pasado, presente i provenir de Barcelona. Memoria històrica, filosòfica y social*. Barcelona, Imp. de N. Ramirez, 1881, 65 pàg.
- DE CAPMANY I MONTPALAU, Antonio: *Memorias históricas sobre la Marina, Comercio y Artes de... Barcelona*. Madrid, Real Junta y Consulado de Comercio de Barcelona, Antonio Sancha, 1779, 2 Vols.
- DURAN I SAMPERE, Agustí: *Barcelona i la seva història*. Barcelona, Curial, Vol. I: La formació d'una gran ciutat, 1973, 798 pàg. Vol. II: La societat i l'organització del treball, 1973, 696 pàg. Vol. III: L'art i la cultura, 1975, 709 pàg.
- DURAN I SANPERE, Agustí: *Història de Barcelona*. Barcelona, Aedos, 1975, 547 pàg.
- PI Y ARIMON, Andrés: *Barcelona antigua y moderna*. Barcelona, Imp. Politècnica de Tomás Gorchs, 1854, 2 vols.
- *Pla de Barcelona i la seva història*, El: Actes del I Congrés d'Història del Pla de Barcelona. Barcelona, Institut Municipal d'Història, 12-13 de novembre de 1982, Ponències De: La Magrana, 1984, 504 pàg.
- SANPERE, Salvador: *Barcelona son passat present y porvenir. Memòria històrica filosòfica y social*. Barcelona, Tip. La Reinaxensa, 1878, 318 pàg.

- UDINA, Frederic: *Barcelona vint segles d'història*. Barcelona, Ed: Aymé, 1963, 397 pàg.
- VILA, Pau; CASASSAS, Lluís: *Barcelona i la seva rodalia al llarg del temps*. Barcelona, Ed: Aedos, 1974, 491 pàg.
- VERGES, Oriol: *Barcelona des dels seus orígens fins a la fi de l'edat mitjana*. Barcelona, Ed: Tàber, 1967, 220 pàg.

Publicacions amb tractament específic sobre Ciutat Vella:

- Barris de Barcelona, Els: *Ciutat Vella Eixample* (Volum I). Enciclopèdia Catalana, Ajuntament de Barcelona, 1999, 398 pàg.
- *Ciutat Vella: L'Hora Decisiva*. Quadern Central núm. 18, Barcelona, Metròpolis Mediterrània, Ajuntament de Barcelona, 1985, pp. 65-128.
- *Ciutat Vella. Establecimientos y productos singulares*. Barcelona, Promoció de Ciutat Vella, SA, 1989, 97 pàg.
- CORDOMÍ, Xavier: *Imatgeria festiva de la Ciutat vella de Barcelona. Gegants, nans, bestiari i altres personatges*. Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Districte de Ciutat Vella, 1995, 69 pàg.
- FABRÉ, J.; HUERTAS CLAVERIA, J.M.: *Tots els Barris de Barcelona*. Barcelona, Edicions 62, 1977, 7 Vols. Volum V: La Barcelona Vella (Sant Pere, La Mercè, La Ribera), Volum VII: El Districte V).
- GABANCHO, Patricia: *El Sol era alegre. La reforma urbanística de Ciutat Vella*. Barcelona, Promoció de Ciutat Vella S.A., 142 pàg. + 40 pàg. de fotografies.
- *Guia Estadística. Ciutat Vella en xifres*. Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Departament d'Estadística, maig 1997, 81 pàg.
- HUERTAS, Josep Maria; FABRE, Jaume; TATJER, Mercè: *Descubrir Ciutat Vella. 14 itinerarios urbanos*. Barcelona, Promoció Ciutat Vella, SA, 1990, 127 pàg.
- *Primer la Gent. Ciutat Vella 1991-1995: Barceloneta, Casc Antic, Gòtic, Raval*. Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Districte de Ciutat Vella, 1995, 66 pàg.

- *Rehabilitació de la "Ciutat Vella"*, La: Quadern Central núm. 1, Barcelona, Metròpolis Mediterrània, Ajuntament de Barcelona, 1985, pp. 49-103.
- *Recuperació d'una zona urbana degradada, La: El Model de Ciutat Vella a Barcelona*. III Jornades de Ciutat Vella (2-3 novembre 1995) Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Districte de Ciutat vella, Promoció de Ciutat Vella, dossier literatura grisa, 140 pàg.
- *Revitalització urbana econòmica i social*. I Jornades de Ciutat Vella (6-10 de novembre de 1989), 189 pàg. II Jornades de Ciutat Vella (2-4 desembre de 1991), 141 pàg. Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Districte de Ciutat vella, Promoció de Ciutat Vella.
- VILARRÚBIA ESTRAN, Josep M.: *Ciutat Vella. Itinerari per a una Barcelona desconeguda*. Barcelona, Viena-Columna, 1996, 84 pàg. més fotografies.

Publicacions sobre els barris de Ciutat Vella:

La Barceloneta

- *Associació de Veïns de la Barceloneta: Enquesta sobre habitatge (octubre 1975). Informe sobre sanitat (1973)*.
- BACH, Luis: *Historia de la Barceloneta dedicada a los niños con motivo de II Centenario (1753-1973)*. Barcelona, 1953, 4 pàg.
- CASTILLO, Alberto del: *La maquinista terrestre y marítima, personaje histórico (1855-1955)*. Barcelona, Seix y Barral, 1955, 575 pàg.
- COLL, Sebastián: *Breve noticia de la fábrica y construcción del nuevo barrio en la playa de Barcelona llamado vulgarmente Barceloneta*. Barceloneta, Teresa Piferrer, 1755, 60 pàg.
- FIBLA FEIRO, Jorge: *Un ejemplo "slum": la península suburbial de Barcelona*. Triunfo núm. 621, agosto 1974, pàg. 28-31.
- FERRER, F.: *Historia de la Barceloneta*. Barcelona, (5 cinc fascicles), 1947.

- GARCIA MARTÍN, Manuel: *La Barceloneta: el barri de la platja de Barcelona que la veu popular anomena Barceloneta*. Barcelona, Catalana de Gas, 1989, 232 pàg.
- GRANADA, A.: *Elogi de la Barceloneta*. Barcelona, Gràfics Vda. R. Fabré, 1937, 25 pàg.
- GUITERT, Avelino: *Barceloneta. Su creación, caracter de los fundadores y de los que les sucedieron. Su prosperidad pasada, su actual decadencia, remedios*. Barcelona, 1921, 230 pàg.
- IBARZ, Mercé: *Passat i present d'un barri popular. La Barceloneta o l'aigua bruta de Barcelona*. Serra d'Or, juliol 1976, núm. 202, pàg. 23-27.
- *La Barceloneta. Origen i transformació d'un barri, 1753-1994*. Barcelona Ajuntament de Barcelona, Districte de Ciutat Vella, 1994, 58 pàg.
- SALADRIGAS, Robert: *L'Escola del Mar i la renovació pedagògica a Catalunya*. Barcelona 62, 1973, 300 pàg.
- TATJER, Mercedes: *El impacto de la industrialización en la morfología de un barrio del siglo XVIII: la evolución de la Barceloneta*. Revista de Geografía, núm. 1, 1972, pàg. 55-104.
- TATJER, Mercedes: *La Barceloneta del siglo XVIII al Plan de Ribera*. Barcelona, Saturno, col·lecció Realidad Geográfica, núm. 7, 1985, 215, pàg.

El Casc Antic

- AMADES, Joan: *Guia llegendaria de Barcelona. la Ribera*. Barcelona, La Neotípi, 1934, 132 pàg.
- *Barcelona remodelación capitalista o desarrollo urbano en el sector de la Ribera oriental*. Barcelona, Imp. Juvenil, SA, Colección Materiales de la Ciudad, 1974, 79 pàg.
- *Barri de la Ribera, El*. Barcelona, Ed: Gustau Gili, 1974, 111 pàg.
- *Born Restauración de un mercado del siglo XIX en Barcelona, El*. lanus vol. 0, núm. mayo-junio 1980, pàg. 27-46.

- *Carrer Montcada, El: Testimoni d'una època esplendorosa a la ciutat*. Crònica núm. 32, febrer 1985, pàg. 52-55.
- LOPEZ, Pere: *El centro histórico: un lugar para el conflicto. Estrategias del capital para la expulsión del proletariado del centro de Barcelona*. Barcelona, Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, Geocrítica, Textos de apoyo núm. 7, 1986, 158 pàg.
- MARTÍ, Carlos: *Degradación y monumento. El barrio de la Ribera en Barcelona*. Construcción de la ciudad, núm. 3, 1975, pàg. 16-31.
- *Mercado de Santa Catalina, El. Breve historia con motivo de la celebración de su primer centenario*. Barcelona, Imp. Escuela Casa Pro. de Caridad, 1948, 24 pàg.
- ROS, Antonio: *La Ribera de Barcelona*. Barcelona, Graf. Europeas, 1973, 15 pàg.

El Gòtic

- Associació de Veïns del Barri Gòtic: *Alguns aspectes de la necessària actuació municipal en el Barri*. Document de treball, s/dades, 8 pàg.
- DIEZ APARICIO, Urelío: *El Barrio Gótico de Barcelona*. Barcelona, Ed: Everest, 1982, 96 pàg.
- PUIG, Francesc: *El meu barri*. Barcelona, Grafts. Marina, 1955, 29 pàg.
- DURAN I SANPERE, Agustí: *Descripció del Barri Gòtic*. Barcelona, Caixa d'Estalvis Sagrada Família, 1969, 36 pàg.
- DURAN I SANPERE, Agustí: *El Barrio Gótico y su historia*. Barcelona, S.G. de P.S.A., 1950, 22 pàg.
- DURAN I SANPERE, Agustí: *El Barrio Gótico de Barcelona*. Barcelona, Aymà edits, 1952, 73 pàg.
- SEGARRA I TRIAS, Ferran: *Reconeixement del sector central del centre històric de Barcelona*. Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Consell de Districte I, 8 de novembre de 1983, 107 pàg. (Literatura grisa).

El Raval

- AMADES, Joan: *Guia llegendaria de Barcelona. El Raval*. Barcelona, La Neotipia, 1934, 66 pàg.
- ARTIGUES I VIDAL, Jaume (i altres): *El Raval, història d'un barri servidor d'una ciutat*. Barcelona, Associació de Veïns del Raval, Francesc Mas i Palahí, Col·lecció El Raval, núm. 1, 67 pàg.
- CLARAMUNT, Salvador: *El arrabal de las Ramblas en la Barcelona del siglo XV*. Madrid, Universidad Complutense, 1985, pàg. 1.408-1.429.
- FIGUEROLA, Fina (i altres: alumnes de 3er. de BUP de l'IB Milà i Fontanals): *El Raval*. Barcelona, (projecte premiat de l'Olimpíada Cultural Barcelona'92, maig de 1990), 45 pàg. (Literatura grisa).
- *Informe sociològic del Distrito V*. Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Àrea de Serveis Socials, Consell Municipal del Districte V, Col·lecció Serveis Socials núm. 4, 1981, 95 pàg.
- SOLA, José: *Sarrabal de la ciudad de Barcelona para el año 1792*. Barcelona, Librería de Solá, 1835, 56 pàg.
- VILLAR, Paco: *Historia y Leyenda del Barrio Chino. 1900-1992 Crónica y documentos de los bajos fondos de Barcelona*. Barcelona, Edicions La Campana, 1996, 255 pàg.